Масса а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

ЗНАК ПОЧЕТА

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН
(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 8 август, 1974 шу. ● № 95 (5386). ● Мах 2 кеп.

ХЬУВКЪАЕ «КУРА» ХЬАЖКІАШ

На бола ялат массанахьа чуийца а паччахьалкхенна из дІаденна даьннадеце а, къаьгга гуш да из соахкарчул вогІа хьийкъалга. Цудухьа республика кхаш леладераша Даьхенга ялат дехкара уих шерара план кхоачашъяра къаьстта лоархІаме да хьажкІаши дугеи дика хьувкъаделга, уж культураш ловццача хана чуэцилга. ХІанз цу гІуланхь беррига теркам тІабахийта беза колхозийи совхозийи кулгалхоша, партийни, советски, юртбоахама органаша, берригача механизатораша.

Уих шера ялата лаьрхІа чуэца лерхІ шовзткъа эзар гаргга гектара тІара хьажкІаши пхи эзар совгІа гектара тІара дуги.

Из дейкха декхар кхоачашдара хІанз керттердар фуд аьлча, из да ялата чуэца лерхІача хьажкІашта мел эша хий диллари хьажкІаш лерттІа лораяри.

ДогІа ца делхаш дукха ха йоллаце а республика цхьайолча районашка тесса леладу хьажкІашта хий дулийта. Хий, догІан хьисапе хий детта установкаш, хьалхагІа а кийчбаь поливальщикаш ца хиларах дац из. Цун бахьан да боахамий кулгалхоша, специалисташа цу торонех пайда ца эцар. Масала, Ачхой-Мартановски районе хьажкІий кхашта вахе гІолла чакхдоал мел эша хий, кхоачамболаш я цига хий детта установкаш, болаш ба поливальщикаш а. Бакъда, хІанз а 811 гектарах 500 гектара тІа мара хий дилладац, из а цкъа мара дилладац.

ХьажкІашта хий дуллилга иштта во лей Грозненски, Урус-Мартановски а кхыча а районашка. Цецбоаккхаш да цхьаьнха хІама: республике кІезига дац хьажкІашта хІанз а цкъаь-цкъа хий дилланза дола боахамаш. Хевш дац цар кулгалхойи специалисташи хьажкІаш малагІча тайпара хьувкъае лаьрхІа ба а уж паччахьалкхенна дІаллара план миштa кхоачашъе дага ба а.

Специалисташа яхачох, хьажкІий кхаш чІоагІа яьха дийрзад, хІаьта цхьайолча меттигашна уж маьлхе деагадеш а латт. Цудухьа хІанз хий декха хьажкІаш мел йолча колхозийи совхозийи кулгалхоша, специалисташа, юкъаьнцарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, меттигерча Советий исполкомаша беррига нах оарцагІбоаха беза дийнахьа а бус а хьажкІашта хий диллара, догІан хьисапе хий деттача ерригача установнашка цаховдаш болх байтара. ХьажкІаш кІалхаръяхара уих гаргарча хана хІара гектара тІа эзар кубически метрга кхаччалца хий дилланза даргдац.

Парте райкомаша, къахьегамхой депутатий районни Советий исполкомаша, юртбоахама управленеша, боахамий кулгалхоша лаьрххІа нах къоастабе беза хьажкІашта хий дуллача тІахьожам лоаттабара.

Уих денош массанахьа а цІенхаштта теркам тІабехийта беза хьажкІаш лораяра. КІезига меттигаш нийслац кхайна вахе гІолла тІехбувлараша а юрташка бахачар а моша хьажкІаш лечкъаеш. Из вІалла а ла йиш йолаш хІама дац. Кулга цІена боацача нахах хьажкІаш лораяра оарцагІбоала беза звеньевойш шоаш, халкъа тІахьожамхой, депутаташ. Цу даькъе дукха хІама де йиш я комсомольций а дешархой а. Машинаш а вордаш а тІагІоргйоацаш ораш даха деза хьажкІий кхашта генахьа. Лоацца аьлча, беррига а де деза цхьа хьажкІа тІера ца ялийтара.

ХІанз дукхача боахамий кулгалхоша цхьацца бахьанаш а доахаш, силоса хьокхийт ялата чуэца магаргйола хьажкІаш. Из цхьанкха вича а де йиш йолаш хІама дац. Цхьа бахьан а ялата йита йиш йола хьажкІаш силоса хьокхаш бараш бехкекхаме оза беза партийни, советски, юртбоахама органаша.

Дукха ха йисанц хьажкІаш чуэца. Миштa кхаьчар а ца хевш хьатІакхоачаргда из ди. Цудухьа хІанззе а кийче е еза цун. ХІара колхозе, хІара совхозе 20 август хьатІакхачалехьа тоаль яьнна хила еза беррига комбайнаши царна тІехьатесса тележкаши. ХьажкІаш дІачуэца кийчъяла еза беррига элеваторашъ. Цхьабакьда, фанташа хьахьокх цхьадола боахамаш хьажкІаш чуэца комбайнаш тоаль доала гаьна долга. Масала, дукха запасни оатхалаш эшаш я Сунженски, Назрановски, Гудермесски а кхыйолча а районий колхозаши совхозаши.

Цудухьа «Сельхозтехника» республикански объединене кулгалхоша уих гаргарча денош мел эша оатхалаш хургйола гІулакх де деза.

Цхьаьнха а да хІанззе йоанхе е езаш. ХьажкІаш чуэца йолаелча городий промышленни предприятешкара дукха нах а техника а йоагІаргья колхозашкеи совхозашкеи. Цу гІулакха кийче е еза боахамий кулгалхоша. Новкъостала баьхкача наха овсаре къахьегаргдола а дика салоІаргдола а хьалаш Іалашде деза. Къаьстта теркам тІабахийта беза хьажкІаш чуэцача транспортах бизза пайда эцара.

Уих гурахьа лийрхІачул дукха а дукхагІа ялата лаьрхІа хьажкІаш чуэца езаш хиларца дувзадена цхьа комбайн бІаь а кхы дукхагІа а гектар чуэца езаш я вай республике. Гуш махиллара, механизатораша бе безар Іалаьмате дукха болх ба. Цудухьа комбайнашца чуийца ца Іош, кулгашца а хьажкІаш чуэцара хІара боахаме махулла дукхагІа нах оарцагІбаха беза. Декхар сенах латт аьлча, из латт «кура» хьажкІаш хьувкъаярах, уж сихеи цІенеи чуэцарах, дукхагІа паччахьалкхенна дІалларах. Из да Нохч-ГІалгІайчен кхаш леладерий керттера декхар. Из толаме кхоачашдара тІадерзаде деза деррига низаш.

ДЕШАРХОЙ ПРОИЗВОДСТВЕННИ БРИГАДАЙ ЧЛЕНИЙ ЕРРИГСОЮЗНИ СЛЕТЕ ДАКЪА ЛОАЦАШ ХИННАРАШКА

Деза къона доттагІий!

Сий долча юбилейна — комсомоланеи пионерски организаценеи Владимир Ильич Ленина цІи тилла шовзткъе итт шу дизара хетаяьча шоай Ерригсоюзни слете гулдений шо, дешархой юртбоахама производственни бригадай хьалха латтараш чІоагтІа даькъал дувц аз.

Шун слет болх беш я колхозийи совхозийи кхашка а фермашка а къахьегара цхьана вІашагІкхийтта юртарча дешархой геттара дика патриотически инициатива ткъо шу хьалха хьахийнача Ставрополья лаьтта. ХІанз из инициатива дІаяьржай 3 миллион совгІа дешархой чулоацаш. Бригадашта юкъе а болаш цар дакъа лоац юрта боахаме балхаш деча, бокххагІбаранца цхьана къовсам лоаттабу доккхий а тешаме а хьувкъамаш хилийтара тІехьа, опытни участкаш ехк.

Тешаме шоашта мога болх а беш, дешархой бригадай членаша чакхйоаккх къахьегама вахара, шоашта тІадилла гІулакх боккхача беххтокхаме хетара кхетам эцара, новкъосташа вІаши гІо дара, самодеятельноста, инициатива, балха говзал Іомаяра шоай хьалхара школа, агротехнически знаней лардаш караерзаю, дикагІйола опытни юртбоахама техникеи йова, социалистически яхьа юкъе дакъа лаца Іомалу.

Геттара боккха лоархІам болаш да бригадашка дешархоша салоІилга вІаштІехьдаккхар, культурни салаІара, спортеи туризмаи занятеш яра хиланза даргдоаца хьалаш хилийтар.

Ахархочун къахьегамах хьахулачох тийша да дукххача а даькъе халкъа кьал-торо хилар, мохк бІаьхий хилар. Из къахьегам массазза а хургба сий долаши беркатен. Тхо раьза да шю, къона доттагІий, шоай кердача низашца социалистически юрта къахьегамхой сийдолча эскара юкъедолхаш.

Шоай къахьегама никъ дешархой бригадашка дІаболабаь дуккха бола къона нах, школа йистеяьккхачул тІехьагІа, шоай колхозашкеи совхозашкеи юхе а бусаш, хьалхалаттараш, бокъонца бола къахьегама турпалаш, юрта боахама дика специалисташ хинна дІаайттаб. ХІанз каст-каста нийслу шоай знанеши опытни цар дешархошта дІалуш. Дешархой производственни бригадашта хадданза новкъостал лоаттаду къахьегама коллективаша, общественни организацеша, школаша, дезалаша. Из дешархой бригадай болама дикагІйола еррига традицеш чІоагІлурги шерлурги хиларах бола бизза тешам а ба.

Мамогга могаден хьаллацен доагІа дешархой производственни бригадай организаторашен наставникашен шоаш кхо ца беш хьегаш дола къа. Царех дикагІчарна СССР орденаши медалеши еннай. ЧІоагтІа дІаькъала бувц аз бригадай наставникаш доккхийча правительственни совгІаташца, цар беркатерча къахьегаме кхы а творчески толамаш дахар а лов.

Дукха деза бераш! Советски Союза Коммунистически парте массаза а йоакхо яьй хьатІакхувча тІехьенна къахьегам дукха безаргболаш, из Іилма лардаш йовзара тІаккхуваш хургйолаш кхетам балара. Ленински хьисапе деша, ленински хьисапе къахьега, сийлахь-воккхача Ленина санна вай Даьхе дукха еза! аьнна дола парте наказ сийленца кхоачашде. ДоккхагІдолча ноахалий хила йоагтІара смена хила, сийлахь-доккха дагадоаллар кхоачаmцдар — коммунизм хьалъяр духьа шоаш кхо ца деш къахьега кийчле.

Л. БРЕЖНЕВ.

ГІишлонхой дезача денна сийленца вакъанхара шерра социалистически яхь йоаржаьча Нохч-ГІалгІай гІишлоньеча управлене СМУ-4 гІишлонхой бригадашта юкъе хьалха латтачарех я Королевский Александр Петровича кулгалдеча каменщикий бригада коллектив. ГІишлонхой дезача денга кхачалехьа хІанз ше хьалдеш долча дукххаза вІашгІардеча цІеной кхо этаж хьалъетта яккха а цу кхаь этаже йовкъаш йохка а дош деннадар бригадас. Из кхоачашдаьд цо. Цхьаккха смена дІаяхийтац бригада каменщикаша шоай норма 130—140 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа хІанз сентябрь бетта чотах къахьегаш ба уж.

СУРТА ТІА: каменщикий бригада бригадир А. Королевский, каменщикаш Г. Сидельников, Е. Симонова, плотник И. Мельник.

И. ПЛИЕВА сурт.

Ялат чуийца баьннаб

Урус-Мартановски района «Красноармейский» совхоза ялаташ леладераша боккха толам баьккхаб. 1400 гектар йолча майдан тІара чубена баьннаб гурахьа йийнача культурай хьувкъам.

— КІезига къахьеганзар оаха ялат сихен доа ца дешн чуийца даккхара, — яхаш дувц совхоза керттерча агронома Куюмджиев Георгий Александровича. — Ханнахьа аьха, хьаьнлаь, оасарах цІендаь оаха шийна гІулакх дарга хьежжа да лаьтто тхона денна беркат. Юкъера лаьрхІача хІара гектара тІара оаха даьккхад 20 центнер кІан 22 центнер мукхи. Района вокх боахамашка хьежача во хьувкъам бац из.

Иштта ба совхоза ялаташ леладераша уих шера баьккха хьалхара толам. Из хьувкъам ханнахьеи боа ца беши чуийца баккхара гІулакха шоашкара доагІаш дола дакъа юкъедихьад боахама комбайнераша а шофераша а. Ялат чуэцача болх беш яр 10 комбайни 20 автомашини.

Къаьстта доккхий толамаш доахаш къахьийгар къонача комбайнераша комсомольца Юшаев Мовлета, коммуниста Моллаев Башира. Цу шинне сийна массехказза арахийцар «Молнеш». Шоай балха нормаш тІехкхоачашъеш къахьийгар комбайнераша Ибрагимов Махьмуда, Абдулхаджиев Зилавде, кхычар. Царех хІаране 200 гектар а цул совгІа а ялат хьекхар, хІаьта аьрда мукх кІан 2000—3000 центнер да.

Кхай тІара ялат совхоза центральни хьатта а, цигара дІа элеваторе а дІозача дийнахьа массейт рейс еш къахьийгар шофераша Денильханов Идриса, Арсанов Іимрана, Сагаев Сапис, кхычар.

Август бетта хьалхарча деношка совхоза кхашкара арахьалар тІеххьара комбайнаши ялатах етта автомашинаши. Неькъашкара дІаяьннай халкъа тІахьожама посташ.

Деррига хьисапе а нийца къахьегар бахьан долаш «Красноармейский» совхоза механизаторий вІаштІехьдаьлар ханнахьеи доа ца дешн ялат чуэца а, Даьхен амбарашка из чутасса а.

С. МАДАГОВ.

ЕВРОПЕ ЭГГАРА КІОАРГАГІА ЙОЛА СКВАЖИНА

Массехк шу да 7000 метр проектни кІоаргал долча Бурунная-1 яхача скважина У. З. Шидиева кулгалдеш йола бригада бурув тохаш йола. Укх шера 13 январе юххьанца проектни кІоаргал лерхІаш хиннача 6500 метрга кхоачаш бурув техад аьнна Даьхенна рапорт делар нов. Степанова кулгалдеча смена. ХІанз, проектни кІоаргал 7000 метрга кхоачаш хила езаш хилар гучадаьнначул тІехьагІа 6836 метр теха даьннад бурув.

Тайп-тайпарча къамех нах ба укхаза вІашагІкхийттараш: чсрсе А. Т. Ахлов, эрсе А. Н. Гончаров, нохчо А. С. Магомедов, иштта кхыбараш а.

Европе эггара кІоаргагІа йола скважина яьккха бала боахк бурув деттараш. ХІанз промыслово-геофизически тохкамаш дара кийчъеш я скважина. ПроектагІа лаьрхІа хинна конструкци хувцар бахьан долаш дукхача эзарий сома маьха металл, химреагенташ, балха ха кхое вІаштІехьдаьннад. Цхьабакьда, керттера дар-м цхьа буровой осташ кходаьлга да. Уж кходар бахьан долаш кхы а 500—700 метр скважина кІоаргъе вІаштІехьдаьлар.

ХІара бетта шийн производственни декхараш кхоачашдеш хьайоагІа из бригада. Укхаза дикагІбола къахьегамхой лоархІаш ба буровой мастер Л. Я. Бурнев, бурув деттараш А. Т. Ахлов, И. Н. Степонов, А. С. Магомедов.

Иштта дика къахьегама толамаш доахаш я А. М. Золотарева кулгалдеш йола грозненски бурув тохара балхий управлене бурув деттарий бригада а. ХІара бетта производственни декхараш тІеххкоачашду цу бригадо. ХІанз сентябрь бетта чотах къахьегаш я из бригада.

Д. ГАБАЕВ.

КЕРДА ТОРОНАШ ЛЕХАШ...

Йоккха а барттайна а коллектив я Грозненски «Электроприбор» завода механически цехе къахьегаш яр. Цеха пхе участке болх беш 350 саг ва. Заводо арахецача электрографически машинашта эша оатхалаш хьаю цар.

Цу йоккхача коллективе къахьегаш ва пхелагІча разряда токарь Суровецкий Владимир Петрович. Дика къахьегарца шийн сий даьккхад къоначча болхлочо. ХІара бетта шийн производственни декхараш 150—180 процент кхоачашду цо. Цул совгІа ше еш йола оатхалаш тІехдика мара а яц. Цудухьа боккха тешам беннаб цох завода кулгалхой: ши шу хьалха шийн тамагІаца болх бе бокъо елар цунна. ХІанз ОТК тІахьожам боацаш дІалу Владимир Петровича ше хьаеш йола оатхалаш.

Ткъаь пхийтта шу мара даьннадеце а царех 18 шу хьаьналча къахьегама дІаденнад цо. Ше каралаьцача гІулакхах доккхал деш а, цунах сакъердам эца ховш а ва В. П. Суровецкий. Владимир Петрович белгалвоаккхаш да балха тІа кердадар лохаш, карагІдаьнначох цІаккха а кхоачам ца беш хилар. Цунна хетачох, моллагІа бола болх тІехь-тІехьагІа дикагІа, чехкагІа, пайданегІа бе йиш йолаш ба. ХІаьта ше беш бола токара болх цу даькъе геттара дукха торонаш йолаш лоархІ Владимир Петровича. Из иштта хилар гІулакхашца бакъдаьд В. П. Суровецке: завода дикагІболча рационализаторех лоархІаш ва из. Цо кийчъяь дукха а пайдане а рацпредложенеш производствана юкъейихьай. Ше тІайца творчески декхараш толамца кхоачашдеш хьавоагІа Владимир Петрович.

Уж толамаш дахара Владимир Петровича чІоагІа новкъостал ду социалистически яхье хІара шера цо хьинаре дакъа лацаро. ДІадахача шера социалистически яхье толамаш дахарах «1973 шера социалистически яхье котваьннар» яха значок елар цунна. Укх шера а дика лел цеха болхлошта а, цехашта а юкъера социалистически яхь. Яхье даьхача толамашта хетадаь стенд да цехе бІарг тІаоттаргболча хьалтеха доаллаш. Цу стенда тІа дІаязъю хІара смена, хІара болхлочо баьча балха итогаш. Царга хьежжа хьалхара моттиг яьккхар белгалвоаккх. Из хьалхара моттиг каст-каста В. П. Суровецкега кхоач.

Цхьаьккха цхьа гІулакх а да Владимир Петровича шийн лоІамагІа шийна тІайийна керда балха баьхка цхьаккха професси йоаца болхлой Іомабар. Из гІулакх духхьал шийн профессиональни говзал хиларал совгІа, хьехархочун талант, дега йовхал, сабар эшаш да. Тайп-тайпара хул Іомалуш бола болхлой: цхьавар цкъа дІааьлча дІакхеташ, чехка хІама хьалоацаш хул. ХІаьта нийслу, ха-юкъ яллаца балхах ца йоалаш а балха говзалаш низкъало карверзаеш бараш а. Цар балхах дог ца эккхийташ, боккхача безамца шийн балхах дІакхетабу уж Владимир Петровича. Укхаза дика къахьегаш ба цо Іомабаь токараш А. П. Васильев, А. П. Глебичем, М. А. Некредин, иштта кхыбараш а.

Л. АУШЕВА.

ЦІАККХА ЛЕРГЙОАЦА КЪОНАЛ

Эсамбаев Махьмуд ца вовзаш, цун халхараша дог гІоз ца доаккхаш цхьаккха а саг вий-хьогІ аьнна хетаргдар, самардийнахь Грознерча Ленина цІерагІча культура Дворецe хинначоа. Из харц а дац. ГІорваьнна халхархо, цІи хеза артист ваь 50 шуи цо искусстве дакъа лоаца 35 шуи далара хетаньча торжественни собрание баьхкабар Грознера, республика ерригача районашкара къахьегамхой, общественни организацей викалаш, республика кулгалхой, Къилбаседа-Кавказа республикашкара, Москвера, Владимирера, Свердловскера, Курганера, ГуржегІара, кхыча моттигашкара дуккха хьаьший.

Цо къаьгга бакъдора вай республикера меттел берригача Советски мехкара а къахьегамхой, деррига халкъаш Эсамбаев Махьмуда кхоллам дукха безаш, цІи хезача артиста сий деш, цун цІей шовй цІей лоархІаш хилар. Кхы доккхагІа ираз мишта кхоачаргда сагага!

Лоацца къамаьл а деш Эсамбаев Махьмуд ваь 50 шуи цо искусстве болх бу 35 шуи дизара хетаь сайре хьаелл Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела Х. Х. Бокова.

Дош лу КПСС Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара С. С. Апряткина. Парте обкома, республика Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета цІерагІа дег тІара даькъала вувц цо дерригача дуненна вовзаш вола халхара говзанч, искусстве керда доккхий толамаш дахар ловш ловца а боакхк Эсамбаев Махьмуда.

Дегаш гІоздаларца гулбеннараша тІаийцар С. С. Апряткина СССР Лакхехьарча Совета Президиума УказагІа Эсамбаев Махьмуда СССР халкъа артиста цІи еннай аьнна баь хоам.

С. С. Апряткина Махьмуда дІалу Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота.

ЦІи хезача артиста вахарах, цун творчески кхолламах дийцар Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совета председатела заместитела Н. К. Байбулатова. Цо дийцар дерригача дуненна вовзаш вола артист хьахилара наькъах, цунна искусства лакхаленашка кхача дукккача къамех болча советски хореографаша новкъостал дарах.

Ваь 50 шу а халхар ду 35 шу а дизарца Эсамбаев Махьмудага дІайха моаршал луши из даькъала вувцаши къамаьлаш дир Социалистически Къахьегама Турпалаша Грознерча А. Шерипова цІерагІча завода установка начальника Т. Б. Летковскаяс, Наьсарерча «Экажевский» совхоза бригадира А. О. Албогачнева, йоазонхочо А. Бокова, ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретара Т. Махмудхаджиевас, РСФСР художникий Союза Нохч-ГІалгІай отделене правлене председатела И. Д. Бекичева, Ерригсоюзни театральни общества Нохч-ГІалгІай отделене председатела заместитела Р. Ш. Хакишева, хьаьшаша — Къилбаседа-ХІирийчен культура министра С. Ужегова, Дагестанерча гІумкий театра режиссера, РСФСР халкъа артиста Г. А. Рустамова, Свердловскерча филармоне директора Н. Р. Марковича, Курганерча медицински Іилмай доктора Г. А. Илизарова, СССР МХАТа режиссера В. Н. Шиловске, Владимирерча филармоне директора заместитела Э. С. Далакяна, Липецкерча филармоне артиста П. А. Карсукова, Къилбаседа-ХІирий паччахьалкхен университета доцента Р. И. Кусовас.

ХІара къамаьл даьчо юбиляра лора моаршала адрес, совгІат. ВІалла къамаьл да вІаштІехьа ца даьннараша а сцена хьалтІа а бувлаш артист даькъала вувцар, совгІаташ телар.

Дийца а варгвоацаш дукха телеграммаш яьхкар Эсамбаев Махьмуд даькъала вувцаш, цун халхара лакха мах беш, цо кхы а керда коталонаш яхар ловш ловца боаккхаш.

Царна юкъе яр Москвера, Киргизера, Казахстанера, Кемеровера, Курганера, кхы дукхханахьара яйта телеграммаш.

Ше даькъала вувцаш къамаьлаш даьраштa, телеграммаш яхкийтараштa, вІашагІкхийтараштa дег тІара баркал оалаш къамаьл дир Эсамбаев Махьмуда. Цо аьлар:

— Искусстве сона карагІдаьннар из алхха са сай котало яц, дукккача къамех латтача Нохч-ГІалгІайчен халкъа котало я. Аз чІоагтІа баркал оал КПСС Центральни Комитета, советски паччахьалкхенна дерригача советски халкъа сай кхоллама иштта лакха мах барах. Аз тешам лу дІахо йодача хана а кІаьд ца луш къахьега.

Торжественни сайре чакхъяьлча гулбеннараштa концерт оттадир юбиляра. Укхаза Эсамбаева гойтар шийн керттера халхараш: «Нохч-ГІалгІай легенда», «Отелера кІаьнк», «Дошо даьла», «Цыганий халхар», «Испански халхар», «Эрсий халхар», «Макумба»...

Халхар деш сцена тІа гучаваьлча кадай лел артиста дегІ, хІара цун маьже. Хьожараш цецбоахаш я хІара цун номер. Зизаш телаш, тІоараш детташ чакхйоал царех хІараяр.

Дукхача шерашка иштта наьха дог гІоздаха кайла хьа, Махьмуд!

М. А. ЭСАМБАЕВНА СССР ХАЛКЪА АРТИСТА СИЙЛЕН ЦІИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Советски хореографически искусство дегІайоалаеча доккхий толамаш карагІдувларах Эсамбаев Махьмуд Алисултановича — Нохч-ГІалгІай Паччахьалкхен филармоне солиста СССР халкъа артиста сийлен цІи лойла.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль,
1974 шера 6 август.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

АТЕИСТИЧЕСКИ БОЛХ БЕЧА КЕРДАДАРАШ ЛЕХ

Боахами культурей дегlайоагlача вай доаха толамаш доккагlа хул советски наьха политически саккетам лакхбаларга, цар нравственни гlулейхаш тоадаларга, уж идейно чlоагlбаларга хьежжа. «Культура, образовани, общественна саккетам, йаьха кхетам дегlабоалабелга лакхача боараме ца доаккхе хьалъе йиш яц коммунизм, цу гlулакха эша материально-техническа база йовцаш санна йара», — аьнад КПСС ЦК-ас парте XXIV съезада яьча докладе тlа.

Баха вах уж тайпа гlулакхаш доаккхаш хилийтаре тlатбербабь ба парте райкомев юкхьанцарча партийни организацей берряга идейно-политически болх, ерригача идеологически актива болх.

Наха юкъе беча кхетама балха керттера лостамаш къеста а деш, идейни воздействи яра ерриге формаши методаши царна тlаерзае гlерт тхо.

КПСС Нохч-Гlалгlай обкома X пленума решенеша маьххара идеологически балха керттера декхар да тахан национализма, шовинизма, местничества уйлаш йоаккхаш воаца, вайна хийра йола идеологи йоацаш вола, дlаахача заман во гlулакхаш ца доахка саг хьалкхевара тlехьа лоаттабу къовсам. Из керттера декхар лархlа деза идеологически фронта болхлоша, хlана аьлча вай вахара новкъа дола уж хlамаш доаккха вах болаш ба хlанз а.

Парте обкома X пленума решенеш кхоачашъеш Назрановски района коммунисташа боккха болх бу. Тахан тхо ала йиш йолаш да бахача наха идейни воздействи яра хоадамболаш йола система, керда формаши средстваши хьахинцай, аьнна. Цу системе эгтара хьинарегlа йола звено хет тхона парте райкома лекторски группа. Из хьалха а болх беш яр, баьъда, балха тlа лостам ца хилар бахьан долаш кlезига пайда боалаш яр, лекцей тематикас практически чулоацар дерриге а СССР чурчен арахьарчен политика дешаш. Лекцей дукха а дукхагlйола дакъа специальни дар. Из бахьан долаш хьайбаш леладераштa, кхашка болх бераштa хьалхашка къамаьл деш юрта боахама специалиста-лектора дувцар лекторски балха кхыча оагlонаша бувзам боацаш хулар.

Из кхоачамболаш гlулакх дацар. КПСС обкома X пленума решенеша маьххара лекторски болх эргабаьккха тоабир оаха.

Эгтара хьалха оаха къоастабир лекторски болх бара дикагlа кийчбенна новкъостий. Цу группана юкъеахийтар района бехктохаме кулгалхой, царца КПСС райкома секретараш а, райисполкома председатель а волаш. 35 сагах латта лекторски группа чlоагlъяьй КПСС райкомо.

Хlара лектора балача наха кхетам луш къамаьл дергдолаш могаьй оаха лекцей тематика. Масала, парте райкома хьалхарча секретара С. М. Бекова кийчъяьй «КПСС-ех Советски пачхьалкхени дьнцара а кизаацара а гlулакх», «СССР хьахилар социализм хьалъяра тlехь лоаттабеча къовсаме советски халкъ котдалар да» яха темаш. Района «Ленина никъ» яхача газета редактора М. Х. Зангиева кийчъяьй «Къайле ховш барех» бакъдари Нохч-Гlалгlайчен «зерате́хи», «Советски халкъ — наьха керда исторически общность» яха лекцеш.

Лекторски группа план оттаьяр хlара лектора бlаргчача шера ерригача промышленни предприятешка, совхозашка, дешара заведенешка лекцеш ешаргйолаш. Цунах хьахилар шийна тайпара йола предприятешкара, организацешкара, учрежденешкара атеизма школа.

Лекторски группа членаша ергйолча лекцей план юкхьанцарча партийни организацешка дlакхачийтай.

Уж гlулакхаш дар бахьан долаш тха йиш хилар ешаш йола лекцеш дукхагlа хилийта, цар идейни чулоацам кlоаргбе. Укх шера дукхьал бьь бетта: март бетта денз июне кхачалца йолча хана цу группа кийшай 177 лекци, царех 93 лекци атеистически темагlа а йолаш. Хlаьта 1973 шера районе цу темагlа 365 лекци йийшай.

Планагlа лекцеш ешийтарал совгlа лектораш оарцагlбоах оаха къахьегамхошта партеи правительстваи документаш дlадовзийтара а. Масала, ерригача группас дlадовзийтар КПСС ЦК-а партега, советски халкъага даь Кхайкарал, хоржамаш дара хьакъехьа парте межкарча берригача харжархошка даь Кхайкарал, и. кх.

Лекционни пропаганда яра партийни организацешта дикка новкъостал ду «Знание» общества районни организаце. Цуна юкъе ва партеи правительстваи чурча а арахьарча а политика тайп-тайпарча темаех къамаьлаш деш вола 500 гаргга лектор. Цун я 31 юкхьанцара организаци.

Укх шера ялх бетта промышленни предприятешкеи совхозашкеи атеистически темах 176 лекци, интернациональни доттагlалах 200 гаргга лекци йийшай. Цул совгlа «Знание» общества организаце шерра юкъехкувл пропаганда кхийола формаш а. Вlашагlа а кхийтте района юрташка ух лектораш лекцеш еша. Районе толамца болх беш я кинолектореш.

Iилма-атеистически пропаганда во лелац совхоз-техникуме. Толамца болх беш я Iилман атеизма халкъа факультет. Факультете деша багlараша дика дакъа лоац шоай учаcтакашка меттел района кхыча организацешкеи а атеистически знанеш йоаржаеча.

Гl. Ахриева цlерагlча «Электроинструмент» завода «Знание» общества юкхьанцарча организаце кхетамцеи лостам болаши бу шийн болх. Дунах тешаш болча наьха хlара сага кхетамга хьежжа теркам тlа я бохийташ бу цига атеистически болх.

Бакъда сатийна Iе бокъо яц тха, хlана аьлча цхьайолча коллективаи кулгалхой ледара дакъа лоацаш ба атеистически кхетам балара балха юкъе. Цу тайпарчарех ба «Экажевски» совхоза партбюро секретарь Ясиновский Владимир, ДСУ-2 парторганизаце секретарь Горчханов, Ремстройучастка парторганизаце секретарь Экажев Идрис. Цудухьа цу коллективаи специалисташа ледара дакъа лоац кхетама болх беча юкъе.

КПСС райкомо, берригача специалисташа общественни кхетам балара болх бергболаш гlулакхаш ху.

Атеистически кхетам балара болх тоабара дукха новкъостал дергда тхона хlана районе юллаш йолча лекторий-атеистий школас. Цу школе дешаш барех ахаш гаргга кхалнах хургба. Цига занятеш дlайодалургья сентябрь бетта.

Цул совгlа укх шера атеистий республикански школе деша вохийтаргва 20—25 саг цар атеистически знанеш кlоаргъяраи уж дlайовзийтара опыт Iомаяраи.

Атеистически кхетам балара балха юкъеоаац оаха хlанз а мабоаггlара медицински болхлой. Хlаьта бакъ ма дий вайна юкъе хьежача нахах, жейн кlейкаи даккхарах тешаш цхьабола нах хилар. Цудухьа медицински болхлоша бергбола кхетама болх чlоаггlа эшаш ба.

Чlоаггlа сатем боабеш да хlанз а производстве болх беча наха меттел деша дагlача цхьадолча бераша а тlехьа марха кходбаш хилар. Дешархоша марха кхоабаш хилара кlезига бехктокхаме бац хьехархой. Цар дьна духьалара кхетам мабоаггlара а хадданза а беш боацилга мара кхы хlама дац из.

Районе хlанз а йолаш я ды делаберий группаш. Дlадахача шерий балха опыто тхо тешадаьд дьнах тешаш болча наха юкъе беш бола дьна духьалара кхетама болх царех хlаранеца къаьст-къаьста бе безаш хилар, тlаккха мара цо бизза пайда ца луш хиларах. Цудухьа болх иштта бара эгтара чlоагlагlа теркам тlабохийт оаха укх шера.

Района идеологически болхлой активо дlахо йодача хана а лехаргья тlехьабисача наьха атеистически уйлаш хьахургйола, вай мехка коммунизм хьалъяра цар бола тешам кlоаргга чlоагlлургбола атеистически пропагандан агитацеи керда средстваш а методаш а.

Б. ГАНДАЛОЕВ,
КПСС Назрановска райкома секретарь.

Гурахьа дийна ялаташ чуэцаш латт Кустанайски областе. Тоъал дукха моттиг дlалоац цар укхаза. Юртбоахама къахьегамхой догаш гlоздоахаш дика хьийкъад ялаташ.

Гурахьа дlахйина ялаташ дикагlа кхедара лаьркlа кустанайцана дlайолаль эксперимент йоккха кхоане йолаш я. Хlанз къилбаседа Казахстанерча дуккхача цеанини областаша цу лостамагlа къахьег.

СУРТА ТlА: гурахьа дlалийча ялаташ чуэцаш латт «Казахстанец» яхача совхозе.

В. ДАВЫДОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

БIУБЕННА КЪАХЬЕГАШ БА

Iалаьмате лоархlамен бехктокхамеи ха я хlанзара яр вай республикерча консервни предприятей коллективашта. Колхозашкеи совхозашкеи дика хьийкъа сомий, баьцадаарашй хапнахьеи ца дойташ хьачу а ийца чакхдаха, пятилетка диъалагlча шера плани тlайийца социалистически декхараши хапал хьалха кхоачашдара аьттув бола ха ца тулийташ ерригашоай торонаш оарцагlъяьхай цхьайолча консервни предприятеша. Царна юкъе укх шера хадданза хьалха латтачарех я Ассински консервни завода коллектив.

Укх шера цо арахеца езаш я 61 миллион — условни банка консерваш, сокаш, компот, томат, кхьйола продукци. Из Грозненски консервни заводе арахеца езача продукцел шозза дукхагlа я. Шийна хьалхашка латта декхараш бехктокхаме хилар кхета а деш керчача сезонах юкхьанца денз бlазача яхаца болх байт завода коллективо ерригача мощносташка, оборудованега. Цудухьа денгара-денга дикагlа хул консервщикаша доаха къахьегама толамаш. Товарни продукци арахецара ворхl бетта план 100,7 процент кхоачашъяьй цар. Планагlа лаьрхlачул совгlа арахийцай 169 эзар условни банка консерваш. Продукцена реализаци яра даькъера производственни дьккамаш кхы а дикагlа да заводa коллектива. Консерваш маьхала эзара ворхl бетта план 103,2 процент кхоачашъяьй цо. Задание совгlа ехкий 136 эзар сома маьха тайптайпара продукци.

Къаьстта дика тоаденнад завода коллектива технико-экономически хьоккамаш укх шера. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 3,8 процент тlехкхоачашъяьй, дlадахача шера укх хана хинначул къахьегама овсарле 19,8 процент лакхъеннай. Планал совгlа продукцена реализаци ярах, электроэнерги, бедал, кхьйола материалаш кхоярах укх шера духхьала хьалхарча ялх бетта планагlа лаьрхlачул совгlа пачхьалкхенна 171 эзар сом пайда баьб завода консерщикаша. Из хул дlадахача шера хьалхача ах шера баьча пайдал 39,3 эзар сом дукхагlа. Арахецача продукцега дlабода мох лохбарах хlанзалехьа кхоадаьд 80 эзар сом.

Завода ерригача цехаша, участкаша кхомбара тlехьа къовсам лоаттабарах доккха беркат даьннад. Укх шера кхояьй 5 эзар киловатт — сахьат электроэнерги, 70 тонн условни дсагов, дуккхача маьхера кхьйола материалаш.

Уж къахьегама толамаш доахача хьинаре дакъа лоац завода рационализатораша. Ворхl бетта тlайийнача социалистически декхарех цар кийч а яь производствана юкъеяхьа езаш яр пачхьалкхенна 17 эзар сом пайда бергбола рационализаторски предложенеш. Хlаьта цар производствана юкъейихьача 9 рационализаторски предложене баь пайда 18 эзар сом да. Дикагlбола рационализатораш лоархlаш ба регулировщик Пекоз Михаил, слесарь Кошловский Владимир, кхыбараш.

Шинегlа хьахинна дац уж къахьегама толамаш. Цун керттерар да завода кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша шоай коллектива къахьегам кхетамца вlаштlехьбаккхар. Социалистически яхье ьынача сменаша доаха къахьегама толамаш хlара дийнахьа дlаяздух хlара цехе хьалтеха дсаххача хьоккамий доскаш тlа. Къахьегамен производственни дисциплина, арахеца продукци дика а йолаш производственни толамаш дикагlа делча сменана цу дийнахье а дlалу карара кара тела цlе вымпел. Хlаьта бутт чакхбаьлча итогаш ю социалистически яхье ьынача цехаша даьхача къахьегама толамий. Яхье хьалхара моттиг яьккхача цеха коллективана завода карара кара тела цlе байракх а хьожаеш хьалхара эхчан преми лу. Хlанз из деза совгlат лелалдеш я Зубова Раиса Ивановнас кулгалдеча консервни цеха коллектив. Дlадахача шера цо яьккхай «РСФСР кхачан промышленноста Министерства дикагlйола цех» яха сийлен цlи. Социалистически яхье шоллагlа моттиг лелаю Корелькова Раиса Яковлевна керте латтача сомий цеха болхлоша.

Заводе арахеца продукци дикен тlехдикен мара яц. Цудухьа из вай республике меттел вай мехкарча дуккхача моттигашка, цу даькъе Москве, Мурманске, Хабаровске, Чите, Красноярске, Владивостоке, Свердловске, Перме, кхычахьа чlоагlа хоаттащи дика дlаэцаш я.

Б. КОСТОЕВ.

ОРЕНБУРГСКИ ОБЛАСТЬ. Горни Лей яха станци — Къулбехьен Урале хьалъеш латтача СЭВ-а кердача гlишлон — Киембаевски горнообогатительни комбината — адрес. 500 эзар тонн продукци тергья ГДР, Польша, ЧССР, Болгаре, Венгре, Румыни Советски Союзоцхьана хьалъеш латтача кердача предприяте. Цун хьалхара аргlа эксплуатаце дlалургья 1978 шера.

Киембаевски асбест йоаллача моттигера яьккха кечалчакхйоахаш хургья комбинат.

Горнообогатительни комбинат хьалъяра балхаш Ерриг-союзни ударни комсомольски гlишло санна дlакхайкадаьд.

СУРТА ТlА: «Киембайасбестострой» треста коллективашта юкъе лакхагlа дола толамаш даьхад демий хьисаперча асбеста лаьрхlача бункерашта бетонировани еча А. Тимофеев керте латтача плотникий-бетонщикий комплексни бригада. Цох хоам бир треста партийни комитето арахийцача «Молне». Аьрдехьара аьттехьа: бригада доакъашхой И. Д. Лисяный, И. М. Клюшин, П. А. Тимофеев, А. И. Матрохин и П. И. Олешкевичи.

Н. КУЗНЕЦОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ТIЕХЬА ХIАНА ЮС НАЗРАНОВСКИ КИРПИШКАШ Ю ЗАВОД

Дукха ха йоацаш партийни боахама актива собрание дийцар Назрановски кирпишкаш еча заводо план кхоачаш ца еш хилара дош. Укх шера хьалхарча ялх бетта планагlа арахеца езачул 2.700 эзар кирпишк кlезигагlа арахийцай заводa коллективо.

Малагlа бахьан да коллектив ший декхарех лоархlа ца яр?

Цу предприяте болх лоабат чьатlабарна дlаболалуш ба. Укхаза болх беш я экскаватор, бульдозер, бункера лоабат хьатlаккхухьаш йола шин автомашина.

— Дика лоабат ца хилар, е транспорт еха хилар бахьан долаш болх каст-каста сецо, — ихаш дувц карьера мастера Торшхоев Iаддалкерима. — Масала, Назрановски АТП доалахьара № 18-86 йола самосвал Iуйрийна 8 сахьат даьлча балха хьая езаш яр, 9 сахьати 30 минути яьлча мара янзар. Лоабат тlабетта баьлча, машина дlайолалуш а яцар. Из ехар. Цул совгlа, экскаватора эша доагар а кхоачаденна дала дсал. Завода керттерча механикой снабженцой Iалашдергда аьнна доагор хlанз а хьакхачанза да, экскаватор лалла йиш яц заправке. Сона хет хlаране ший де дезар доре гlулакх тоалургдар аьнна.

Бункерни участок. Укхаза лоабати, гlуми, кlори вlашагlъэлу. Цу хlамай шин-шийн боарам хила боагlа.

Кlора а гlомара а нормаш хила-м мег, цхьабакъда, оаха тхоашта мегаргда аьнна хетача тайпара ду из гlулакх.

Укхаза, гаьна воацаш гlум ловсаш воал къона болхло. Цаца чукхосача хlара белаца дукха жагlа хул. Из жагlа кулг-кара дlабаккха беза. Жагlа уйш йоаца дика гlум хьатlаккхухьаре цу балха овсарле дуккха лакхагlа хургьяр.

Формовочни цехе наладчик вола Цороев Михаил кирпишкаш тlайола вагонеткаш дlаухийташ воаллаш бlаргавайра тхона. Кийчбаьча лоабатах кирпишкаш тедаш йолча пресса тlа болх бе безаш вола из специалист откатчик балха ара ца валар бахьан долаш болх ца сацийтара ший балха тlера вала везаш хилар. Цу дийнахьа Сурхотlара бlаргча бригада аряланзар балха.

— Кхаь сменагlа болх а беш хlара сменагlа 18 эзар кирпишк арахеца езаш я формовочни цех. — Сменагlа болх бе безаш 40 саг ва. Цхьабакъда, болхлой тоъац. Масала, 30 июле цхьан смене болх беш 20 саг мара вацар. Болхлой 80 процент юрташкара хьаккхувл оаха. Болхлой дlа-хьа кхуьлара хьаенна йола автобус предприяте баланса тlера дlаьаккхай. Хlанз еха латт из автобус, — йоах цеха начальника Оздоев Махьмада.

Автобус латта а латтар еха, даггара лехача водитель а хоравянзар.

Предприяте болх ледара лелар керттера бахьан-м кирпишк йокъаеча камерай болх вlаштlехьа ца хилар да. Стандартагlа йоагlача тайпара тоха яц кирпишкаш йокъайлийтара йола тархеш. Нормагlа йоагlачул плезза дукхагlа ха йоа бийна кирпишк камерашка дlачуелхача болхлочун.

Укх предприятена доккха зулам хулаш гlулакх да болхлой каст-каста хувцалуш хилар. Укх шера хьалхарча ялх бетта укхаза балха хьайийцав 196, саг, балхара дlаваьннав 136 саг. Хlара бетта 140 сага — ла прогул хул предприяте. Чlоагlа ледара лел укхаза къахьегама дисциплина телхаеча нахаца кхетама болх белга.

— Дукха болхлой хувцалу предприяте. Дукха кагирхой йбу балха хьа. Цхьабакъда, царна шоай болх безалургболаш, шоаш беча балха лоархlам дlабовзийташ цхьаккха а тайпара политико-кхетама болх бац укхаза.

Цхьаькха бахьан а да болхлой дукха хувцалуш хиларах бытови хьалаш дика ца хилар. Укхаза болх беш я хьалхара новкъостал дара йола медпункт, йlайхача цехашка лаьрхlа шура а тел. Цхьабакъда яц душ, общежити, болхлошта чуй баха цlенош.

Укх шера эксплуатаце дlачуяла лерхlаш я бытовой корпус, тlаккха болхлошта душ, дlайха хий хургда, царна тергда спецбарзкъаш. Тlадоагlача шера тунельни сушилка е лаьрхlад заводе, камерни сушилкаш дlа а яьха. Цхьа миллион сома маьха гlирсаш хьаллерхl укхаза.

Белгалдаккха дезаш да предприяте доазон тlа цхьа плакат, цхьа лозунг, цхьа тlахьехам ца хилар. Геттара во вlаштlехьъяьккхай укхаза социалистически яхь. Болхлоша цхьаккха тайпара политико-кхетама болх бац. Кердача кулгалхоша уйла е еза предприяте болх боаггlача тайпара вlаштlехьбаккхара. Цlенхаштта тоаде деза болхлой квалификаци лакхъелга, политико-кхетама болх белга, цахаддаш къовсам лоаттабе беза дисциплина телхаерашца. Къаьстта теркам тlабахийта беза шерра социалистически яхь йоаржаяра.

А. САГОВ,
тха собкор.

Продукци дикагlа хилийта еза

Халкъа эша товараш дукхагlа арахецара КПСС XXIV съезда решенеши «Арахецача продукце стандарташ дикагlа хилийтара лоархlам лакхбарах» бола КПСС ЦК, СССР Министрий Совета сецами кхоачаш а беш, нийслагlча пятилетка шерашка дукха балхаш даьд тха заводе бытовой химе товараш, лако-красочни продукци дукхагlей дикагlей хилийтара. Цу даькъе тха ка яьннай керттерча даькъе производствана реконструкци ярах, къьнача-тишъеннача оборудованена метта керданр оттаярах, производствени дадача процессашта механизаци автоматизаци ярах.

1970 шера арахецаш хинначул 3,5 эзар тонн дукхагlа лако-красочни продукци арахец тха заводе хlанз, шозза дукхагlа арахец бытови химе товараш, шуша балонаш.

Арахеца коача басараш дикагlа хилийтара басараш хьадара йолча процессана механизаци яьй, къьнача шарови хьайрашта метта лакха овсарле йола керда хьайраш оттаьй, польски краскотерочни машинаш оттаьй. Цинк уш йола бедал а етташ арахецаш дола вlай басараш тоадара йиза реконструкци яьй цинкобелильни производствана, иштта производствана юкъейихьай дикагlйола технологи. Цудухьа кхестача пийшкашка хьахулаш дола цинкови белила дикагlа хилар.

Заводе арахеца «Оксоль» яха олифа дикагlа хилийтара олифоварочни отделенена реконструкци яьй. Из дикен тlехдикен мара ара ца хеца дош деннад химикаша. Технически боарами арахецача продукце дикали лакхъяра заводе вlашагlа а елла цакаддаш болх беш я оперативни штаб. Цо хlара бетта продукце дикала ди чакхдоах. Цига ювц арахеца продукци дикагlа хилийтара йола мероприятеш, иштта цига къестаду еннача параметрех технологически режим ца лелаярах дола, кхы дола а дешаш.

Хlара кварталагlа комплексни хьажараш хул заводе ара мел хеца продукци миштай хьожаш, цахаддаш бувзам лоаттабу торговле организацешца, потребителашца, цар еча замечанешка хьежжа тоаю продукци.

Тlахьежача кийча продукци хозагlа хилийтара 1971-1978 шерашка Нохч-Гlалгlай художественни фондо тхона кийчйир этикеткаш. Цунца цхьана хlанз заказ даьд оаха «Бытхимизация» яхача Московски специализированни конструкторско-технологически бюрога басарашта эша хlанзара этикеткаш кийчъяра.

Дlадахача шера декабрь бетта цхьоалагlча категорех продукци арахеца завод йолаяларах аттестаци йир. Хlанз цу категорех арахеца йолаеш я керамически плиташ чlоагlъяра йола пастеи «Прогресс» яха хlамаш ютта средствои.

Iилма-технически отраслеви институташца айхха бувзам лоаттабу заводо. Керда продукци арахецара йола рекомендацеш тел цар, иштта цар белгалъяьхача мероприятеех механизаци ю халача процессашта.

Арахеца бытови товараш дикагlа хилийтара заводо айхха бувзам лоаттабу моттигерча промышленноста Новосибирски КТТ яхача заводацеи Московски «Нихтибом» яхача заводацеи.

Хlанз заводе кийч а яь производствана юкъеяхьа лерхlаш я укх тайпара мероприятеш: кердача тайпара йола продукци арахеца йолаяр, производствана технически боарам эргабаккхар, тlахьожама методаш кийч а яь производствана юкъеяхьар, цхьаккха брак йоацаш продукци арахецар.

Арахеца продукци дикагlа хилийтара цехий начальникашца, мастерашца семинар яьй, лабораторе болхлой дешаш хилар ОТК Новочеркасски межобластной дешара комбината курсашка.

Дукха лоархlаме организационно-технически балхаш даьд укх шера заводе. Халкъа эша товараш арахецара йолча производствана реконструкци еш я. Цо торо хулийтаргья кулгашца деш дола хала балхаш дlадаха, цига къахьегаш бола болхлой кlезигагlа хилийта, арахецача продукцега дlабода мах лохбе, пайда ца эцаш дlаухийта ахча кlезигде, бедал кхое. Реконструкци чакхъяьнначул тlехьагlа бытови химе товараш арахецача мощноста низ кхозза гаргга дукхагlа хургба, 350 тонн метта арахецаргда эзар тонн бытови химе товараш.

Хlанз вlашагlйоккхаш латт керда шарови хьайраш, басараш деш йолча производствана реконструкци еш латт, цо торо хулийтаргья лако-красочни продукци дикагlа хилийта, дикка дукхагlа из арахеца.

Хьатlадоагlача шера хlанз басараш деча цехе латтача техникана метта оттаергья бисерни хьайраш, иштта кхыча цехашка а керда оборудовани оттаергья.

Арахеца продукци дикагlа хилийтара производствана юкъе мероприятеш кхахьара болх миштта дlабода хьажара хlара кварталагlа цкъа заводa партбюро ладувгl ИТР коммунисташка, болхлошка, бригадирашка. Производственни участкашка хьалха латтараш ба коммунисташ, технически хьалаша дlамадеххара мара продукци ца хилийтара новкъостал ду цар кулгалхошта. Иштта чарех бола коммунисташ ба наладчикаш Н. А. Ельфимов, Г. Козлов, В. Сагинов, краскотерочни цеха аппаратчикаш Т. Масаева, Т. Цатурова, Ю. Колганов, П. Чубак, кхыбараш.

Халкъа эша товараш арахецара даькъе хlанзалца даьхача къахьегама толамаша къаьгта хьахьокх пятилетка диъалагlча, къоастамбеча шера план толамца кхоачашъергхилар. Хьалхарча ах шера планал совгlа арахийцай 300 эзар сома маьха товарни продукци, заданегlа лаьрхlачул совгlа маьхала яьккхай 141 эзар сом мах бола продукци. Дикка тlехкхоачашъяьй ворхl бетта план а. Тха завода коллектив тlагlертта къовсам лоаттабеш я тlайийца социалистически декхараш тlехкхоачашдара тlехьа.

А. ТОМАСОВ,
Нохч-Гlалгlай химически завода директор.

«IАЬРЖА ДОШУВ» — ДУКХАГIА

Нийслагlча пятилетка диъалагlча, къоастамбеча шера плани тlайийца социалистически декхараши хана1 хьалха кхоачашдара шерра социалистически яхь йоаржаеча «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша бизза пайда эц шоай торонех. Цунга хьежжа дика да цар доаха къахьегама толамаш а. Мехкдаьтта даккхара ворхl бетта план 101,3 процент кхоачаш а еш, планагlа лаьрхlачул совгlа даьккхад цар 7510 тонн «Iаьржа дошув». Уж къахьегама толамаш кхы тlа а лакхдеш къахьегаш ба мехкдаьттахой укх август бетта а.

Хьинаре къа а хьегаш социалистически яхье хьалхалатт Белхароев Бамагире Яхьяс кулгалдеча шоллагlча РИТС-а коллектив. Цо ворхl бетта задани тlехкхоачаш а яь укх август бетта календарагlа даьккхар 3330 тонн мехкдаьтта. Доаккхача мехкдаьтта дукхалга диллача шоллагlа моттиг яьккхай социалистически яхье Тебоев Бексолта Суламбик керте латтача цхьоалагlча РИТС-а мехкдаьттахоша. Цар 7 бетта планал совгlа даьккхад 2150 тонн мехкдаьтта.

М.-С. МАРЗИЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ производственно-технически отдела начальник.

* * *

Пачхьалкхен плани тlайийца социалистически декхараши тlехкхоачашдеш къахьег пятилетка диъалагlча, къоастамбеча шера «Горскнефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Мехкдаьтта даккхара ворхl бетта план тlехкхоачаш а еш, заданегlа лаьрхlачул совгlа цар даьккхад 7607 тонн «Iаьржа дошув», тlайийцача социалистически декхарех задане совгlа даккха дезаш хиннар 6 эзар гаргга тонн мара йоацача.

Мехкдаьтта даккхарга дlабода мах лохбарах, планал совгlа продукцена реализаци ярах, электроэнерги, кхьйола материалаш кхоярах укх шера пачхьалкхенна планал совгlа 45 эзар сом пайда баьб мехкдаьттеи газеи йоахача управлене коллективо.

Къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хьалха латташ я Данилец Евгений Митрофановича кулгалдеча шоллагlча районни инженерно-технологически служба коллектив. Духхьала цо ше ворхl бетта планал совгlа даьккхад 7373 тонн мехкдаьтта.

А. ЧУРИЛОВА,
«Горскнефть» НГДУ планови отдела экономист.

ЭНЕРГЕТИКАШ ЯХЬЕ БАЬННАБ

Дикача къахьегама толамашца чакхбаьккхар укх шера хьалхара ворхl бутт «Грозэнерго» энергетикаша. Электроэнерги йlовхала энерги потребителашта дlаяхийтара ворхl бетта план тlехкхоачаш а еш, толамца кхоачашдаьд цар тlайийца хинна социалистически декхараш а. Уж къахьегама толамаш доахача яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай шоллагlча теплоэлектроцентрала, объединенни Грозненски ТЭЦ-а. «Грозэнергоремонт» яхача ремонтно-наладочни предприяте коллективаша.

Гуйрийна Iана замалахьа болх бара предприятеш кийчъяра балхаш сихденна дlадоладеннад.

Х. СУРУДЖАНЦ.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ЯХЪ

ХЬАЛХА ЛАТТАРАШЦА НИЙСЛЕ!

ТІачІоагІдаьча доахах хІара Іаттагара шура яккхара декхараш кхоачашдеча хьалхарча ах шера дикагІа хьоькхамаш даьхна

ДОЯРКАШ
(килограммашца)

Рыбалко М. А.	Кирова цІерагІа Сунженски колхоз	2400
Даурбекова З. Т.	«Октябра 40 шу» совхоз	2361
Тимурзиева Р. А.	«Октябра 40 шу» совхоз	2346
Парашина А. Д.	«Джалка» гудермесски совхоз	2220
Дадаева Л.	Ленина цІерагІа наурски колхоз	2093
Темурбулатова П.	«Горец» совхоз	2072
Масаева Г.	Ленина цІерагІа наурски колхоз	2058
Курбанова З.	«Урус - Мартановский» совхоз	2051
Кадырова Я.	«Ермоловский» совхоз	2048
Гайрбекова А.	«Красное Знамя» наурски колхоз	2016
Джамбулатова Н.	«Ермоловский» совхоз	2010
Кулешова М. Ф.	Ленина цІерагІа шелковской колхоз	2009
Итаева М.	Ленина цІерагІа сунженски колхоз	1995
Исраилова К.	«Южный» совхоз	1956
Сераждинова Б.	«Пригородный» совхоз	1921
Адуева А.	Мичурина цІерагІа совхоз	1910

Хьайбашта дийнахьеи буси хьалхарча ах шера дозал дукхагІа тІаккхетийта бола

ІАЬСИЙ ЛЕЛАДЕРАШ
(граммашца)

Мартыненко Е. Д.	«Путь к коммунизму» шелковской колхоз	930
Мурдиева Х.	«Горячеисточненский» совхоз	903
Балаева Э.	«Горячеисточненский» совхоз	900
Быканов И. В.	Ленина цІерагІа наурски колхоз	900
Гупало А. Т.	ШІеча Эскара цІерагІа сунженски колхоз	900
Дербишева Н.	«Ермоловский» совхоз	806
Масленникова З. И.	ШІеча Эскара цІерагІа сунженски колхоз	798
Арсамбиева З.	«Ермоловский» совхоз	780
Арсанова А.	«Лермонтовский» совхоз	704
Матаева Х.	Кирова цІерагІа веденски колхоз	560
Магомадова М.	Мичурина цІерагІа совхоз	550
Франгова В.	«Грозненски шурий» совхоз	520
Абдулаева А.	«Минеральный» совхоз	450
Бекова З.	Назрановски совхоз-техникум	400

ХІара керттерча нана хьакхийгара хьалхарча ах шера дукхагІа хурскаш нийца бола

ХЬАКХАРЧ ЛЕЛАЕРАШ

Лиманская П. С.	«Советская Россия» совхоз	17,2
Конарева В.	«Кавказ» малгобекски колхоз	10,1

ХІара яхкача котамгара хьалхарча ах шера дукхагІа фуаш гулдаь бола коа тІара

ОАЛХАЗАРАШ ЛЕЛАДЕРАШ

Бурсагова Я.	Старо-Юртовски птицефабрика	144
Дулаева Д.	Старо-Юртовски птицефабрика	144
Ахмадова Х.	«Ермоловский» совхоз	122
Тишкова Е. М.	Кирова цІерагІа сунженски колхоз	93
Гурина Н. М.	Кирова цІерагІа сунженски колхоз	89
Анохина А. И.	«Победа» сунженски колхоз	87

ХІара бІаь нана жийгара хьалхарча ах шера дукхагІа Іоахарий нийца бола

ЖА ІУЙ

Шайхаев С.	ШІеча Эскара цІерагІа сунженски колхоз	152
Хамидов Э.	Ленина цІерагІа наурски колхоз	150
Ашаханов С.	«Россия» наурски колхоз	147
Кожов С.	«Коминтерн» шелковской колхоз	140
Дюсенбеков К.	«Коминтерн» шелковской колхоз	140
Назиров С.	Ленина цІерагІа наурски колхоз	139
Эсмухамбетов Н. А.	«Шелковской» совхоз	136
Мусалатов Б.	«Красное Знамя» наурски колхоз	135
Атаев М.	«Ингушский» совхоз	129

ХІара устагІан тІера хьалхарча ах шера дукхагІа тха лерга бола

ЖА ІУЙ
(килограммашца)

Даргиев И.	«Красное Знамя» наурски колхоз	7,3
Дадаев К.	«Красное Знамя» наурски колхоз	7,2

ЧуоттадаЬ хьайбаш кхоабача дийнахьеи буси хьалхарча ах шера дукхагІа дозал тІаккхетийта бола

СКОТНИКАШ
(граммашца)

Хажмурадов А.	«Загорский» совхоз	900
Басханов Т.	«Загорский» совхоз	900
Абалаев Л.	«Коминтерн» шелковской колхоз	855
Голучаева М.	«Шалинский» совхоз	592
Эльмурзаев У.	«Гвардейский» совхоз	561

ЧуоттадаЬ хьайбаш кхоабача дийнахьеи буси хьалхарча ах шера дукхагІа дозал тІаккхетийта бола

ХЬАКХАРЧ ЛЕЛАЕРАШ
(граммашца)

Эсмурзиев Ю.	«Алханчуртский» совхоз	683
Албаков У.	«Алханчуртский» совхоз	645
Лащенко С.	«Алханчуртский» совхоз	520
Филиппова Т.	«Красноармейский» совхоз	513
Гушина А.	«Красноармейский» совхоз	513

Сунженски района хьайбаш леладераша 1974 шера тІаийнача декхараш тІа дІаиздаЬ да: «ХІара кхоабача Іаттагара 2110 килограмм шура йоаккхилга вІаштІехьдаккха». ДикагІа йолча сунженски дояркас Рыбалко Марияс хьалхарча ах шера тІехкхоачашдаЬа из декхар.

БархІагІа пятилетка цу башха дикача доярка чакхъяьккхар вай республике эгазара лакхагІа хьоькхамаш долаш. ТІаккха цул хьалха баьлар хьайбай боахама кхыбола говзанчаш, царна юкъе лоаллахарча Назрановски районера Даурбекова Зина я. Иштта я яхь!

«Октябра 40 шу» совхозера Даурбекова Зина укх шера а я бІубенна къахьегащ. Ялх бетта шийна тІачІоагІдаьча доахах хІара Іаттагара 2361 килограмм шура яьккхай цо, декхарегІа 1900 килограмм йолча. ТІехдика хьоькхам, дІахьалхашка баьккха керда гІа. Цхьабакъда Кирова цІерагІча сунженски колхозерча Рыбалко Марияс кхы а дукхагІа яьккхай шура — хІаранегара 2400 килограмм. Юха а хьаелл цо республика дикагІа болча дояркай, яхье котбаьннарий список.

Уж рекордаш цхьанне хиния Іац — хьалхарча ах шера хІара Іаттагара 2000 килограммал дукхагІа шура яьккха шийтта доярка, я хІаьга дуккхачар — цунга кхоаччаш шура яьккхай. Цхьабакъда, цунах кхоачам баЬ Іе йиш яц: бІаьш болча дояркашта норма а хиина дІаотта деза алсам шура йоаккхилга.

Даурбекова Зинайца нийсбала гІерт цунца цхьана болх бераш. Цун вІаьхий опыт хьа а Іомаёш, деттача доахангара шура дукхагІа йоаккх цар. Тимурзиева Роза масала, ах шера хІара Іаттагара 2346 килограмм шура а яьккха, дукха хІама ца эшаш ший новкъоста тІехьакхийпай.

Назрановски район бІарчча хьайийцача шера хІара Іаттагара 1830 килограмм шура яккха декхар тІанийцад, хІаьта ерригга яьккхар 895 килограмм я. Районера юкъера хьоькхами хьалха латтараша даьха толамаш вІашъ нийсдича хоьш ма дий, нагахьа санна Даурбекова Зинайи Тимурзиева Розайи опытах берригача дояркаша пайда нийца баларе кхы тІа а мел шура яккха йиш йолаш яр назрановски фермаш.

Фу къайле йолаш ба хьайбай боахаме хьалха латтарий толам? ХІаране, доагІаш махиллара, ши-ший тайпара бу болх, цхьабакъда дикагІа бола дояркаш белгала ба шоай болх творчески уйла еши тІанийца декхараш кхоачашдара берригга низ тІаберзабаьи къахьегаш хиларца. Шоай гІулакх дика довзача цар дебаду доахана маша, хьайбаш Іаьхара дисийтац, чІоагІа терко ю духхьашха дахка доакан нийса деттара, могаду хІара бежана мадоагтІара Іунал делга.

Царна карагІ мел даьнар массаболча дояркашта дулургдолаш да — хІаьта хьалаш цхьатарра ма дий. Цу гІулакха тІаберзабе беза берригга низ, тІехьабусарашта новкъостал деза толашагІа йола опыт караерзае.

Дояркашта санна кхычарна а доагІаш да из, Масала, мишта белгалъяьлар «Путь к коммунизму» шелковски колхозера Іаьсий леладер Мартыненко Екатерина. Цо декхар тІанийцадар дийнахьеи буси хІара Іаса планал 50 грамм дукхагІа дозал тІаккхетийта, хІаьта тІаккхийттар 330 грамм хул. «Путь к коммунизму» колхозе хинначо ийна хургда толашагІа йолча Іаьсий леладерчун хьалаш кхыча боахамашка дараш санна долга. Мартыненко Екатеринас Іунал дикагІа ду, дукхагІа йоакхо ю унахцІена а долаш Іаьсий хьалкхедара.

Нохч - ГІалгІайчен хьайбаш леладерий лоархІаме декхар да дІахо йодача хана дулх дукхагІа доаккхилгеи кийчделгеи. Хьалха латтараштa карагІдаьннараша хьахьокх: из декхар толамца кхоачашдулургда, нагахьа санна доакъарах кхетамца пайда эце, хьайбаш интенсивни хьисапе кхоабилга вІаштІехьдоаккхе. «Загорский» совхозерча скотникаша А. Хаджимурадовеи Т. Басхановеи шоаш кхоабача хІара сиргІана дийнахьеи буси тІаккхетийт 900 граммага кхаччалца дозал, планагІа 500 грамм йолча. Кхы тІа а мел дулх даккха йиш яр республика, нагахьа санна царгара хьоькхам а нийца итташ, бІаьш болча скотникаша колхозийи совхозийи хьайбаш кхоабача площадкашка къахьийта даларе?

Из ала доагІа кхыча хьайбаш леладеча фермаех. ХІара керттерча нана хьакхагара вурийтта совгІа хурск нийцай «Советская Россия» наурски совхозерча Лиманская Пелагеяс. Цун декхараш тІа дІаяздаьчул шозза дукхагІа хул уж. Цун опыт ейзачун ховргда: республика ерригача хьакхарч лелаеча фермашка толамца юкъейоалае йиш я хьакхарч лелаеча пайда эца балха методаш.

Яхье башха дика толамаш даьхад толашагІа болча жа леладераша. Ленина цІерагІча наурски колхозерча Рощупкин Алексея 2011 устагІан тІера даьккхар 8700 килограмм тха. Хьажал, мел хІама хьаде йиш я техника бокъонца караерзаьи балха минута мах бен ховча цхьан саго!

Белгалваьннав ШІеча Эскара цІерагІча сунженски колхозерча ший болх тІехдика бовзаш вола жа Іу Шайхаев Сайдали: 120 метта хІара бІаь нана жийгара 152 Іаьхар хьа а нийца ца къастийташ уж кхедеш ва из. Хьажал шо, мел шола Іаьхар кхебе вІаштІехьдаьннад цун?

ИЗ РЕСПУБЛИКЕ ДИКАГІА БОЛА ХЬОКХАМ БА!

Укх шера 120—140 Іаьхар нийцаб колхозийи совхозийи игташ болча жа леладераша. ХІаьта республика бІарчча хьанийцача? Берригга а 81 Іаьхар мара бац. Юкъера хьоькхами хьалха латтараштa карагІдаьннараши вІаши нийсдича чІоагІа уйла яйташ да гІулакх. Нагахьа санна дикагІа болча жа Іуй опытах шерра пайда нийца баларе итташ Іулаш ГотІаккхийтта хургдар фермашка.

ВІаши нийсдергда вай коа тІара оалхазараш леладерий хьоькхамаш. Юкъера лаьрхІача хьалхарча ах шера хІара яхкача котамгара 77 фуъ гулдаьа республике, хІаьта Старо-Юртовски птицефабрикерча Бурсагова Яхита хьоькхам шозза лакхагІа ба — 144.

Кепатохача дикагІа болча хьайбаш леладерий, яхье котбаьннарий списко къаьгга гучайоах колхозийи совхозийи фермай йола йоккха резерваш. Цу резерваех, нагахьа санна массанахьа кхетамца пайда эце, цар йиш хулийтаргья укх шера белгалдаЬ декхараш кхоачашдаЬ ца Іеш, хІаьта иштта дІадахача шерашка тІадиса мехка декхар дІатакха а, бІарччача пятилетка заданеш толамца кхоачашъе а.

НИЙСЛЕ ХЬАЙБАЙ БОАХАМА ХЬАЛХА ЛАТТАРАШЦА!

ПСКОВСКИ ОБЛАСТЬ. ХІара дийнахьа «Торошино» яхача совхоза хьайбашта доакъар Іалашдара йолча графика тІа звеньевой В. Сафронова тайпан цІера духьала язъю 150-и цул лакхагІеи йола цифраш. Коммуниста В. Сафронова кулгалдеча коллективо мел дукха силос чуеллай хьагойт цу цифраша. Укх шера дика хьийкъай совхозе баьцаш. Силос чуйоллара план хІанззе а кхоачашъяь яьннай совхоз. Дале а, шера планагІа лаьрхІачул шозза дукхагІа силос чу а йоллаш, баьцаш хьаккхара балхаш ялаташ чуэца доладалийца дІадахьа лаьрхІад укхаза.

СУРТА ТІА: клевер чуэцаш я В. Сафронова звено.

А. ОВЧИННИКОВА сурт. ТАСС фотохроника.

ЛАЬТТАННА ГІУЛАКХ ДАР — КЕРТТЕРА ДЕКХАР

Лаьттан гІулакх дикагІа деш, Іилман ларда тІара севооборот юкъеккхувлаш, минеральнии органически удобренеех, молхаех лерттІа пайда ийбеш тІеххьарча шерашка вай мехка ка болча ялата хьувкъам 7—8 центнер лакхбеннаб. ХІаьта Нохч - ГІалгІайчен республике хІара гектара тІара хьувкъам 20 — 22 центнерага кхаьчаб. Иштта дукхагІа йоаккх шекара свекла, баьцадараш.

Дукха сийлен гІулакхаш карагІдийннад Нохч - ГІалгІайчен юрта боахама къахьегамхошта лаьттангара йоака продукташ дукхагІа яхара.

Партийни, советски, юртбоахама органаша кулгалдеш республике дукха болх баьб юрта боахама специализацин интенсификацин яра. Дукха болх баьб специалисташа михон хивон лаьтташ доходара духьала. «Росгипрозем» института Нохч - ГІалгІайчен отделене 1969 шера деиз лаьтташ лорадара мероприятей бІарчча комплекс юкъе а йоалдеш боахама чурча землеустройствана проекташ уяттаю. Шелковской Наурски районашка шаьрача арара лесничествааш вІашагІъехдай хьуна боахама управлене. ГІомарий аренашка лаьтта лорадара хьунаш дІайогІа декхарийла я уж.

Наурски района «Терский» совхози Грозненски района Ленина цІерагІа колхози опорнохьокхама боахамаш ца. Михаген хиген лаьтта ца доходайта къовсам лоаттабеш Іилмаи практикаи карагІдаьннараш юкъеккхувла дезаш да уж боахамаш. 1972 шера деиз республикански юрта боахама опытни станце дехарах лаьтта лорадеча лабораторе «Терский» совхоза пхелагІча отделене 840 гектара тІа опыташ ю. ГІомараш чІоагІъяран буруни даьгІений продуктивность лакхъяран тІадерзадаЬ да цу лабораторе балхаш.

ТІеххьарча шерашка республика колхозашкеи совхозашкеи 2082 гектара тІа дІадийна лаьтта лораду хьуна оасаш да, гІомарашта юкъе хьунаш хийийта 5590 гектара тІа гаьнаш егІай, лакхача босешкеи гувнашкеи 1697 гектара тІа террасаш яьй, лаьтта дохара духьала 11547 сома гидротехнически гІирсаш даьд. Михон хивон лаьтта дохадергдоацаш лаьттана гІулакх дара цхьайола агротехнически мероприятеш кхоачашъю. Масала, гІомарий аренаш йолча районашка 2648 гектара тІа боал кІалтІа ца тохаш оахам ду, юхкаш тІа гІолла 3330 гектара тІа ялат дІадув. Босенашка пхорагІа оахам ду 42916 гектара тІа.

Хьуна боахам дикагІа дегІабоалабара, цунах лерттІа пайда эцара Веденски, Ножай-Юртовски, Шалински, Советски районашка йиъ лесхози цхьа лесничествои вІашагІъеллай. Колхозий юкъарча лесхозашта 40 эзар гектар совгІа колхозий хьунаш дІаеннай. Цу хьунашка 1973 шера грузински хьунаш лелаеча предприяте специалисташа хьуна боахам Іилма ларда тІа лелабергболаш гІулакх вІаштІехьдаьккхад. Лаьтта дохара духхьал хІанз чакхйоаха мероприятеш кІезига я укх гаргарча шерашка колхозашкеи совхозашкеи кхоачашде дезача доккхийча декхарашка диллача.

Тохкамаша хьахьекхад, вай республике йолаш йолча юрта боахама 1246 эзар гектар лаьттаех 600 эзар гектар, цу даькъе хин йистошкара 72 эзар гектар йолаш, михон хивон дохадаЬ долга. Наурски, Веденски, Советски районашка оахам деча лаьттаех михон хивон 35—82 процент доходу. Лаьтта дохарах, из бахьан долаш декъа хиларах, хІара шера юрта боахама продукташ кІезигагІа йоах. Масала, шера 35 эзар тонн ялат ца девиххаш дус е шера планагІа 6—7 процент.

Михон хивон лаьтта дохадарах хІара шера республика 15 миллион сом зе хул. Цу лаьтташ тІа шера йоккхача 14—17 эзар тонн минеральни удобренеша вІалла пайда бац.

Дукха даьгІенаш йов вай республике царех доагтІача тайпара пайда ца эцарах. Ерригача республике 800 эзар гектар я, царех 405 гектар дукха доахан доажадарах йохаьь кІезига буц йолаш я.

Веденски, Советски, Ножай-Юртовски районий альпийски даьгІенаш продуктивность лоха йолаш я.

Воча хьала тІа я лоамий урхенашка яь террасаш. Цхьабакъда, царна дика довл ду Ножай - Юртовски района А. Шерипова цІерагІча колхозо. 100 гектара тІа сомий бешамаш дІаетІай.

1973 шера пхи эзар гектар даьгІенаши цонаши тоаеш балхаш даьд республике. Цхьабакъда, из кІезига да. Доакъара культураша дІа а луецаш ялат дІадув майдаш кІезиглу.

Лаьтта леладара культура лакхъяр, цунца цхьана лаьтта дохадарцеи йокъалцеи къовсам лоаттабар, дерригга юртабоахама лаьтташ тоадар пачхьалкхен лоархІамера гІулакх да. Боахамашта лерттІа кулгал ца дарах нийслу уж кхоачамбоацараш дІадахара кхоачашъянза яргйоацаза мероприятей комплекс чакхъяьккха эза.

«Росгипрозем» института Нохч - ГІалгІайчен отделене коллективо шин шера болх бу республике лаьтта дохадара духьалара мероприятеш кхоачашъяра генеральни план оттаеш.

Цу плана тІа белгалдаьд къаьст-къаьстача районашка, боахамашка де дезар. Цу дерригача балхашка 88499 эзар сом дІадохийтаргда.

Цу лоаркІамерча гІулакха хьакъехьа КПСС Нохч-ГІалгІай обкомеи республика Министрий Советеи сонам аразйаб. Цу тІа йоах михон хивон лаьтташ дохадара духьал нийза яргйоаца мероприятеш кхоачашъяр халкъа боахама лоархІам болаш да. Юрта боахама министерство, КПСС райкомаш, горкомаш, райгорисполкомаш декхарийла я лаьтта доха ца дайтара йола мероприятеш района боахамашка мишта кхоачашъю тахка. Республикански юрта боахама опытни станцеи Грозненски опытно - мелиоративни станцеи лаьтта дохадергдоацаш лорадаран юрта боахама лаьтташ тоадаран дола Іилма тохкамаш дукхагІа де деза.

Боахамий кулгалхоша, специалисташа дІзза кхоачашде деза севооборот юкъе йоалаелга, михон хивон лаьтта дохадара духьала нийза яргйоаца мероприятеш чакйоахилга.

Л. ГОНЧАРОВ,
юрта боахама министерства агроном.

ДОАКЪАРА КХОАЧАМ БЕШ

Хьем ца беш силос кІоагашка йолларах тийша да моша доакъар дика хилар. Из кхета а деш, моша доакъар Іалашдара чІоагІа йоакхо ю «Надтеречный» совхоза лаьрххІа цу гІулакха вІашагІъеллача бригадацарча болхлоша.

ХІанзле а кІоагашка еллай 124 гектара тІара хьекхача мошача доакъарах хьахиниа 1100 тонн силос. Доакъар кийчдеча бригадацара болхлой декхарийла ба планагІа 2700 тонн силоса йолла. Кхы а 180 гектара тІара моша доакъар хьакха дезаш а ба уж.

ХІанзалца цар хьекхараш хий ца дехкача лаьтта дІайийна хьажкІаш яр. ХІаьта хІанз комбайнаша хьоккхараш шортта хий диллача участкашка дІайийнараш я.

Цхьаннена тІехь вож а йолаш комбайнаш йолчара дІаух силосах етта автомашинаши лафеташ тІехьайийза тракторашц. Из кІоагашка Іочу а йоссайий аргІанара рейс е юха йолх уж кхай тІа.

Силос кІоагашка йоллача хьинаре болх бу Селимханова Шемас, мехкараша Ичаева Бирланта, Гинердукаева Мошас, кхычар.

Шоай дийнахьара балха нормаш массаза а 130—150 процент кхоачашъю силоса моша доакъар хьоккхача комбайнераша Къахьегама ШІеча Байракха орден леласча Тазиев Іабаса, Дурдиев ХІарона, Нунаев Адама, кхычар.

Силос кІоагашка хьаозача белгалбаьнна дика къахьегаш ба автомашиний водителаш Автаев Махьмад, Маиаев Іийса, Опкаев Сайд-Махьмад.

М. ХУМАДОВ.

АГИТБРИГАДА — КХАШКА

Грозненски района кхашкеи фермашкеи къахьегача наха чІоагІа бехктокхаме ха я ахка. Массе производственни участкашка къовсам лоаттабу нйслагІча пятилетка къоастамбеча шера хьалхашка латта декхараш толамца кхоачашдара тІехьа.

Ший болх тоабаьб районии агитпоездо. Укх деношка хилар «Гардалинский» совхоза кхашка Гикаловски поселкови клуба агитбригада. Делкъа ха яр. № 1 йолча бригадера баьцадаараш леладераш хьагулбелар кхоалеи кІала. ХьалхагІа «Халкъа къахьегамах доала беркат» яхача темах царна лекци йийшар «Знание» обществa районии организаце бехктокхамерча секретара Музаева Алпатус.

Лекци чакхъяьначул тІехьагІа художественни самодеятельноста концерт хилар. Хьаший концертни программа сакъердаме яр. ЧІоагІа ееллар гулбеннарашта агитбригаде дакъа лоацача Алиев Зайнди пандарна лекха вайнахен гуржийи ашараш. «Шийла шовда» яха нохчий илли хова аьлар Суганпова Хьавас.

Художественни самодеятельноста концерт чаккхаьнчул тІехьагІа, массане юкъара сакъердам хилар. Халхабувлаш бар берригаш а; хьаший а фусамдай а.

Агитбригада членаша кхай тІарча стане арахийцар «Къахьегама листок». Хьаьший каст-каста шоаш болча бахар лоаш бале дІа-хьа къветар баьцалдараш леладераши агитбригада членаши.

Х. ЖАПАРОВ.

ЙОАГГІАШ ЙОЛА ЙОАКХО Ю

Доакъараш Іалашдара Сунженски района Кирова цІерагІча колхозе вІашагІъеллайши звено.

ХІанз яхье хьалха я Подлесный Иван Григорьевича кулгалдеш йола звено.

— Доакъар Іалашдеча цхьадола толамаш даьхад колхозхоша. Иштта, сенаж планагІа 1150 тонн Іалашъе езаш хиннача 2400 тонн кийчъяьй. Технологически ерригга бокъонаш лерттІа кхоачаш а еш еллай сенаж. Цунна тешал ду дукха ха йоацаш колхоза халкъа тІахьожама комитета баьча тохкамо а.

Йол укх шера 945 тонн Іалашъе езаш ба кировцаш. ХІанзле Іалашъяьр 450 тонн гаргга я.

— Сенаж хьайбашта дукха пайданегІа я аьлал, — йоах колхоза парткома секретара Ш. Фаргиева, — Цудухьа йол Іалашъяра хьекхача 500 тонн баьцах а сенаж кийчйир оаха. ХІанз Іалашъяь йол хьайбашка Іа даккхийтара хийцца тоъам болаш яле а кхы а 400 тонн йол Іалашъе йиш йолаш да тхо.

Хьайбашта, коа тІарча оалхазарашта геттара пайданела баьций витаминни хьоар. Цудухьа из мамогга дукхагІа даккха гІерт колхозхой.

Баьций витаминни хьоар доаккхаш цаІ мара агрегат яц боахаме. СменагІа 20 центнер баьций хьоар доаккх цо. Из кІезига да. Цудухьа агрегатошин сменагІа болх бергболаш гІулакх вІаштІехьдаьккхад колхоза кулгалхоша. ХІанз шин сменагІа 50 центнер баьций витаминни хьоар доаккх агрегато.

Къаьстта дика болх бу Кодзоева Лейлас кулгалдеча смена. Норма кхоачаш ца еш ди дІадахийтац цу смена. ХІанзле 195 тонн баьций витаминни хьоар даьккхад колхозе.

Іалашдаь деррига доакъар хьайбаша Іа доаккхаргдолчча хьатІакхухь.

Х. МАГОМЕТОВ.

СУРТА ТІА: Сунженски района Кирова цІерагІча колхозе баьций витаминни хьоар доаккхача установка механик Кодзоева Лейла.

С. ХАНИЕВА сурт.

Машиний гІар-тата дижадац

Соажка гурахьа дийна ялаташ чуийца даьннад Надтеречни района «Надтеречный» совхоза кхашкара. Хайнахьеи ца дойташи ялат чудена даккхара шоай низ кхоачар даьд совхоза кхаш леладераша.

Дийнахьеи буси гІар-тата ца соцаш кхашка лелар ялат чуэца агрегаташ. ХІанз из бехктокхамера ха чакхъяьннай. 1500 гектара тІара ка бола ялат чуийца даьннад — Даьхен амбарашка хІанзле 1300 тонн ялат чудоссадаьд. ДІахо а паччахьалкхенга ялат дІалуш да.

— Укх шера 1500 тонн ялат паччахьалкхенга дІадала дезаш да тхо, — йоах № 3 йолча отделене управляюще Нунаев Агаса, — дика къахьийгар тха комбайнераша.

Совхоза механизатораштa юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалхе леласш, шоашкара хьоккхам гойташ къахьийгар комбайнераша Бетиев Абуезида, Такаев Харисa, Элисханов Сулима, кхыбараша. Дийнахьа оардаза 35—40 гектар хьоккхаш 57 тонн ялат оардар цар.

Ялат чуэцара балхаш лерттІа вІаштІехьдаьха планагІа чаккхдахарах, механизаторий вахара хьалий йоакхо ярах лоархІамера кампани ханнахьа чакхъяьккхар совхозе.

— Тхоай низашца чаккхдаьккхар оаха ялат чуэцилга, — йоах управляюще Нунаева.

Центральни хьаттара ялат ца уллалеш паччахьалкхенга сиха дІадалара деррига низаш тІадахийтад совхоза къахьегамхоша.

Ялат чуийца даьннадале а кхашкара машиний таташ сайцаац. Ча вІашкаувзаш кхаш мукъадоахаш лел трактораш. Царна тІеххье - тІехье юкхаш Іоювшаеш, оахам деш да. ХІанзле цхьа эзар гектара тІара ча аргІаш даь вІашкатехад. цунах мукъаяьнна 250 гектар зяба аьхай. Дей нормаш тІехкхоачашъеш овсаре къахьег оахам деча трактористa коммуниста Сагаипов Алмана, цун новкъоста Муртаев Супьяна. Цхьан дийнахьа 50 гектар оах цар шоай тракторашца.

Цу дерригача балхашца шина шозлагІа юкъ культураш дІаювш ба механизаторий. Укхаза хІанзле дика кийчдана лаьтта 80 гектар бора, мошача доакъара лаьрхІа 30 гектар хьожкІаш дІайийнай.

Цу дерригача балхашца цхьана тІехьа ца тетташ хІара дІахьу боадаме хьайбашта доакъар Іалашделга. Укх шера 2700 тонн силос йолла езаш ба совхозе. Цхьабакъда, шоай тоаронашка хьежача цар 3500 тонн йолла лаьрхІад. ХІара гектара тІара дукхагІа хьажкІий гІадамаш дахара хьажкІашта хий деккаш, удобренеш йоххаш ба совхоза кхаш леладераш.

ЛаьгІденналаш кхашкара балхаш. Тахан даьчул дукхагІа кхоана де гІерташ хьивар ца кхоадеш къахьегаш совхоза къахьегамхошта дика гІулакхаш карагІтуал.

М. АРСЫНГИРИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ПНР. Укх хIанзарча хана юрта боахама 130 тайпа машинаши тайп-тайпара оборудовании арахец Халкъа Польша машинашъеча предприятиша. Польски инженераша хьаяь дукхагIйола машинаш балха аттеи лакха овсарле йолаши я. Царех я «Урсус» яха тракториш, «Бизон» тайпа ялат чуэца комбайнаш, сенокосилкаш.

Юртбоахама техника дакъа Экономически ВIашагIкхетаран Совета долкъашхой долча мехкашка экспорте кхухьийт.

СУРТА ТIА: «Урсус» яха тракториш лIайохьийташ латт.

ЦАФ—ТАСС сурт.

ПОРТУГАЛЕ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

ЛИССАБОН. (ТАСС). Укъаза кепатехай Гвинея Республика — Бисау шийна лоIаме йола пачхахьалкхе хилара мукъарал де а, цунга сиха Iаьдала доал дIабе дала кийча хиларах, ООН-а членалла дIаэцара дола цун дехар хьаллаца а Португали кийча хиларах а йола португальски правительства Заявлени. Португальски правительства иштта мукIарал ду Баьццарча Мыса ГIайрений халкъий шоай лоIаме хила бокъо хилара а цу деша йола ООН-а решени кхоачашъе ше кийча хилара а. ДIахо белгалдоаккх Анголан Мозамбикен шоай лоIаме хилар къоабаь а деш. Португале кастта цу территореш тIарча кортамукъален боламашца айхха бувзамаш тоссаргхилар. Иштта мукIарал даьд Сан Томеи Принспии яхача гIайрений шоай лоIаме хила бокъо хилара а.

Португальски правительства дош деннад цу территорей цаI хиларан бIарчча хиларан тешам бала, моллагIа а цар суверинетет йохае мел гIертачоа дуьхьалъоттен.

КОНСЕРВАШ КОЛХОЗЕ ХЬАЮ

Шийтта тайпара продукци арахец Грозненски района I Мая цIерагIча колхоза консервни заводо. Вай республике а мехка кхыча городашка а дика йовзаш я цига хьаю сокаши компоташи, маринованнии консервированнии баьцадаараш. Къаьстта дика я укхаза кийчъеш йола томаташи нарсаши, томат-пюре, компоташ.

Завода коллективо хIара шера тIехкхоачашъю продукци арахецара планаш. Укх шера I миллиони 800 эзари условни банка продукци хьае езаш ба консервщикаш. Керда сезон дIайолаелча денз 500 эзар совгIа банка арахийцай цар. ДукхагIча даькъе уж я маринованнии консервированнии нарсаш, гIамгIай компот.

Дика хиларца белгалйоалаш я Первомайски консервни завода продукци. Цун цIи дIахозийтача хьинаре дакъалоац завода технолога Гайваронская Нина Александровнас. Йоккха опыт йолча консервщико, догцIенача новкъосто, говзача организаторо Нина Александровнас шийн беррига низи знаниш дIалу завода болх тоабаря, чамбола продукци арахецара.

Заводе хьахиннай цхьа бартбола болхлой коллектив. ТIехдика болх бу укхаза Ермолаева Марияс, Гордецова Надеждас, кхы дукхачар а. Аьхки Полинаси, Хомякова Надеждас, кхы дукхачар а. Аьхки балхаш геттара а сихденнача хана консервщикашта дика новкъостал ду юкъерча школа дешархоша, пенсионераша, Первомайски станице бахача наха. ХIанз завода болхлой а новкъостал де баьхкараш а дIалаьрхIача укхаза къахьегаш ва 180 саг. Цар массане а уйла цаI я — мамогта дукхагIа бедал чакхъяккхар, махулла дукхагIа дика продукци арахецар.

Мадарра аьлча, керда сезон заводе хIанз мара бокъонца дIайолалуш латтац. Нарсашта тIехьа чакхъяха езаш я томаташ, Iажаш, кабуц, кхыяраш а. Шеко яц консервщикаша укх шера а дика болх бергхиларах.

М. ВАЛЕНТИНОВ.

Совхоза къахьегамхой болча

Укх деношка Гудермесски района Белореченски культура ЦIен агитбригада хилар «Дружба» совхоза йиълагIча отделене къахьегамхой болча. Делкъийна хIама дуача хана юртарча библиотека заведующе Мадаева Зарас кхаш леладерашта дIадийкъар художественни литература, центральнии моттигерчеи газеташ тIара материалаш йовзийтар царна. Цул тIехьагIа культура ЦIен коллективо концерт оттадир. Къаьстта безаме тIайцар механизатораша «Комбайнер» яха илли а художественни самодеятельноста довкъашхочо Д. Орзимова аьнна нохчий а халкъа а иллеш.

Кхай тIа болх беш боахкараша дег тIара баркал аьлар шоашта сакъердам бахьаш баьхкарашта.

В. АЛДАГОВ.

ЛИТОВСКИ ССР. Паланга — из башха дика пляжаш, пархаш, хIанзара салаIара цIенош, пансионаташи дарбан фон.

ЦIи хезача Балтика юххерча курорте шоай ахканара отпускаш чакхйоахаш ерригача Советски Союзера итташ эзараш нах хул.

ХIара дийнахьа делкъел тIехьагIа форда тIарча пирсагара дIайолаенна курортни городе гIолла чакхйоал духовой оркестр. ХIара сайрийна къаьнача парке янтара Музея юхе хьахоз бийсанарча серенадай оазаш.

ХIара сезона курорте гучадувл тайп-тайпара кердадараш. Укх шера хьайийллай сувенирий керда тика, «Вайтилуте» яхача кафе концерташ тел этнографически ансамбло.

СУРТАШ ТIА: «Гинтарас» яха салаIара цIа; сувенирий керда тика.

Т. ЖЕБРАУСКАСА сурт.
ТАСС фотохроника.

Сийдолча ткъаь итт шу дизара пакъадолхаш

ХУНЕДОАРА КЪОНЛУШ ЙОАГIА

Хунедоара яхача къаьнача румынски городо езъяьй башха юбилей. Деткъа итт шу хьалха, 1884 шера июнь бовш, моттигерча металлургически заводе юххьаьнца чон лоаладаьд. Цу хана денз предприяти ногIо шерлуш хьаеннай. 1934-ча шера укхаза болх беш хиннай хIара дийнахьа 20—30 тонн чон лоаладу доменни пхиъ пийшк.

Къаьстта сиха легIанхаь завод халкъага доал кхаьчача шерашка. Хьалха хиннача «Печнахьалкхен эшк хьадеча заводий» база тIа 30 шера хьахиннай низ бола комбинат — румынски Iаьожача металлургий йоккхагIйолча центрех цаI. ХIанз укхаза болх беш я бархI доменни, 13 мартеновски 6 электрически пийшкаш, низ бола прокатни станаши кхыйола хIанзара металлургически оборудовании. Комбинато 1950 шера арахийначул 20-эза дукхагIа болат еахец. ХIанз 12 сахьата цхьан мартеновски пийшко 1938 шера Хунедоарерча ерригача заводаща луш хинначул дукхагIа металл лу. Комбинато ахаиел дукхагIа йола продукци лакха качество йолеи лигированнии болаташ да. Предприяте арахец проката 280 совгIа тайпа. Комбината коллективана лакха къахьегама толамаш дахарах дизза хьалхарча лагIан Къахьегама орден еннай.

Комбинатаца цхьана легIа а нхай шер а еннай Хунедоара ше а. 1948-ча шера укхаза вахаш верригa а ворхI эзар саг мара вацар, хIаьта хIанз — уж 90 эзар совгIа ва. Готтача бераний, бIехача улицийн яьса яьдача моттигийн метта хьахиннад дукккхаза вIаштIара лаь нах чубаха цIенош, проспекташ, бешамаши паркаши. Наха цIе цIенош хьалдара Хунедоарас шийла хьалха цхьа Бухарест мара яцийтац.

Сибат хувцаденна ца Iеш Хунедоара вахар а хувцаденнад. Хьалха укхаза болх беш массехк юхкъера школеи гимназиш яр. Цхьаь цаI больница яцар. «Культура» кхуврчех цхьа заводской казино мара яцар городе. ХIаьта хIанз Хунедоарасе я инженерий гIончий кийчбу институт, художественни школа, театр.

Хунедоара — къонабарий город. Комбинате болх бечар юкъера ха 32 шу я. ХIара шера ялх эзар совгIа сага чакхйоах тайп-тайпара профессиональни курсаш, школаш, лицеяш.

Мохк фашистски лоалах мукъабаьккха 30 шу дузача денца майоагIа накъаяха кийчлуш я хIанз городи комбинати. Укхазара дIайолаеннай пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра тIехь яьржа социалистически яхь. Комбината коллектив я металлургически оборудованех дукхагIа пайда эцар дIалоладаьр.

Хунедоаречa металлургаша шоай дош гIулакхаща чIоагIду. Шу дIалоладелча денз цар планал совгIа мехка 40 эзар тонн болати 25 эзар тонн прокати еннай. 1974-ча шера бархI миллион тонн болат лоаладе лезаш хиларах латташ долча Румыне металлургий доккха декхар кхоачашдара шоашкара доаггIаш дола дакъа юкъекхухь комбината коллективо.

В. ПИСМАРКОВ,
ТАСС корреспондент.

Бухарест.

США ПРЕЗИДЕНТА ЗАЯВЛЕНИ

ВАШИНГТОН, 6 август, (ТАСС). КIайча цIено араьккхай США президента Р. Никсона заявлени, цу тIа цо хоам бу уотергейтски оалаш долча дешаца дувзаденна президента хьалха хиннача гIончаца Р. Холдеманаца шийн хиннача кхаь къамаьлах даь йоазош викалий палата юридически комиссега дIадала ше лаьрхIа хиларах.

Р. Никсона аьлар, цу къамаьлий чулоацам хьалхагIа дIабовзийтабац ше уотергейтски дош къоастадеш хиннарашка. Из бахьан долаш, белгалдаьккхар президента, са гIулакх хьаллоацаш хиннарашка, хIаьта дийцарашка а «хиннар йиза йоаца информаци яр, хIаьта цхьадолча даькъе нийса а яцар. Из согара даьнна доккха гIалат дар, из сайна бехк хьатIа а эцаш, сона из чIоагIа новкъа а долаш». Материалаш дIайовзийтаро къаман кхерамзлен хьаштаща зе дар, ца довш хилар бахьан долаш ара ца йоахаш говйир уж, аьнна даьшхар президента.

Президента мукъарло дир, цо маллара, кхы тIаьуча материало цун гIулакха зе дергхилара, хIана аьлча даьча лоткъамаштен дегабуам беш хиннача хIамаштен бохийтачул дукхагIа къаьстта материала дукхагIа теркам тIабохийтаргба.

Викалий палате цу гIулакхах яьча голосованех дош хьалхxе практически къоастадь сената суде дIачулургдолаш а да, аьнна уйла чуйосс, аьлар дIахо Р. Никсона.

Ше къамаьл даь чакхвоалаш президента аьлар: уотергейтски деша хьакъехьа аз моллагIа гIалаташ даь дале а, хьалха а санна керттердар бакъдолаш дус: сайга ерригa факташ хьакхаьчачул тIехьагIа, аз хьадийхар гIулакх дизза тахкари бехкебарашта судага гIолла бехк бари. Со чIоагIа тешаш ва, материала бIарчча хьенийцача, цар импичменти президент шийн гIулакха тIара дIадоваларн санна дола геттара тIехдаьнна гIулакх бакъ ца деш хиларах.

(ТАСС).

«Рейкъявик» — Исланде столицен керттерча портен (цу цIера маIан — «КIур бу бухта»— гонахьа дукха дIайха хьаьстан хиларца дувзаденна да). Город улл гIайрен малхбузехьарча берда йистошка. ДукхагIча даькъе чкъаьрий боахамца ювзаенна, цул совнаха металл промышлени предприятех ахаш укхаза хьалъяьй.

СУРТА ТIА: Рейкъявик.

НТБ — ТАСС сурт.

ПИОНЕРИЙ АХКА

ДИКА САЛОI БЕРАША

Школа берригача балха лоархIаме дакъа да лерттIа дика дешархошта аьхки салоIилга вIаштIехьдаккхар. ЙоагIача тайпара цу гIулакха йоакхо яро гIо ду бIарччача шера чакхбаьккха дешара-кхетама болх дIахо кIоаргбе, дIачIоагIбе, кердача дешара шерара деккхараш дикагIа кхоачашдара дешархой кийчбе.

Цу дерригне лоархIам а беш, хоадамболлаш аьхки дешархоща бергболча балха планаш оттайир МагIалбикерча ерригача школашка. Укхаза теркаме ийцар тайп-тайпара ханаш йолча дешархой хьашташ а. Массе оагIорахьа хьежачул тIехьагIа, план чIоагIйир горсовета исполкоме.

Аьхки дешархошта салоIилга вIаштIехьдоаккхача доккха новкъостал дир «Малгобекнефть» НГДУ кулгалхоша. Берашта цар елар Орджоникидзе города юххе лоамашта кIал, хоза Iалам долча моттигашка улла «Мехкдаьттахо» яха пионерски лагерь. Тайп-тайпара спортивни а, кхетама а, унахцIенон а болх чакхбоаккхаш аьхки цига салаIа йиш я 1000 совгIа болча дешархой. Халкъа дешара отдело къоастабир цига эша воспитателаш, спортивни секцей кулгалхой, кхыбоба болхлой.

Юххьанцарча классашкарча дешархошта школашка вIашагIъеххаяр унахцIенон майдаш, кхы болх чакхбаккхарал совгIа бераша шозза хIама а дуаргдолаш. Из гIулакх дикагIа вIаштIехьдаьккхар №№ 1, 3, 6, 18, 20 йолча юкъерча школашка.

Цхьайолча школашка, масала №№ 13, 15, 5, 1 йолча вIашагIъеххай 800 совгIа дешархой чубоагIаш пионерий лагераш. Цу лагерашка дуа хIама берий шоай цIагIара да, хIаьта кхы меллар хьехархой тIахьожам болаш да. Укхаза бераша чакхйоах спортивни яхьаш, сакъердаме экскурсеш ю, боахамашта новкъостал ду, кхы пайдане гIулакхаш чакхдоах. Масала, № 5 йолча юкъерча школа дешархой хилар районе хьалхле лелаеча Дарсигов Мувсас кулгалдеча комплексни бригада болх мишта вIаштIехьбаьккхаб хьожаш.

Бераш дахача дукхача моттигашка вIашагIъеххай волейболах, баскетболах, футболах ловзара улицай командаш. Цу командашта юкъе спортивни яхьаш чакхъяьхай. Улицай командашта кулгалдеш ба нийслагIчей иттлагIчей классашкара дешархой.

Берий спортивни школа доакъашхоша хIара шера салоI «Iармхий» курорта юххе жIайрахьарча чIожа Iалаьмате хозача моттиге. Укх шера а укхаза вIашагIъеллай цхьан ханна 70 беро салаIа йиш йолаш спортивно - унахцIенон лагерь. Укхаза бераша чакхйоах тайп-тайпара спортивни яхьаш, чкъаьрий лувц. гIалгIай лоамарча исторически моттигашка экскурсешка хул. Лагере каст-каста хул Къилбаседа - ХIирийчен пионерашца цхьана интернациональни доттагIала сайренаш.

Цу тайпара унахцIенон лагераш вIашагIъеххай городерча пионерий Цlенон къоначa техникий станицен Каспийски форда йисте.

Укх аьхки къаьстта дукха хиннай районерча дукхагIболча дешархоша дакъа а лоацаш тайп-тайпара экскурсеш. Масала, районера 1—5 классашкара дешархой хиннаб Долакоарча къаьнача крепосте а хьунагIа а экскурсешка. БархIлагIча классашкара дешархой — Вознесенскерча газ чакхйоахача заводе, мехкдаьтта доаккхача РИТС-ашка, кхыча предприятешка хиннаб. МагIалбик бахьан тIемаш хиннача моттигашка баха хиннаб нийслагIча классашкара дешархой. БоккхагIболча дешархошта юкъе чакхъяьхай ГТО нормаш дIаялара яхьаш. 6000 совгIа дешархоша дакъа лаьцад цу экскурсецка, спортивни яхьашка.

Районерча ерригача школашка вIашагIъеххa ахкан замалахь дешара - тохкамий участкашка болх беш я юннатски звенош. Кердача Редантерча № 5 йолча юкъерча школа дешархой производственни бригада дIаегIача гаьнашта хий тохаш, школа коа кхы эша гIулакх деш я.

Къаьстта дика шоай участкашка болх бу Вознесенскерча № 1 йолчеи Бековичерча № 13 йолчен школай юннаташа. НийслагIча классашкара дешархой колхозеи совхозашкеи къахьегама десанташ еш хиннаб. ХIаьта 6—7 классай дешархоша оасар а кхы эша Iунал а даьд баьцадаарийн сомийн 100 совгIа гектара тIа.

Районерча ерригача юкъерча школашка вIашагIъеххa болх беш хиннай школаш кердача шера кийчъяра йола дешархой бригадаш. Цар дукха болх чакхбаьккхаб школашкара мебель, мастерскеш, спортзалаш тоаеча, кхы кийчон балхаш чакхдоахача. Къаьстта дика болх барца белгалъяьннай №№ 1, 18, 20 йолча школашкара дешархой производственни бригадаш.

Школашка болх беш я царбана баьцаш гулъяра вIашагIъехка бригадаш. Царна чубоагIа 650 совгIа дешархой. Алхха 1-ча школерча дешархоша гул а яь аптекашка дIаеннай 300 килограмм димбарг. СоагIапчарча № 8 йолча бархI шера дешача школера 200 дешархо шоай даьццa - ноанощца цхьана «Ингушский» совхозе свекла кхееш ва.

Берашца дукха пайдане болх чакхбоаккх пионерий Цlени къоначa техникий станцен кружокашка а.

Иштта вIаштIехьдаьккхад районе аьхки дешархоша салоIилга. Беррига балха кулгалдеш ба классен школен бозцача балха организатораш, боккхагIбола пионервожатеш, кхыбола цу гIулакха тIачIоагIбаь хьехархой.

Ахкан замалахь дешархоша салоIилга кхы а дикагIа вIаштIехьдакха торо хургьяр, нагахьа санна колхозо, совхозаша, йоккхагIйолча промышленни предприятеша цу гIулакха гIо доре. Ши-кхо шу хьалха «Кавказ» колхозе вIашагIъеллаяр дешархошта салаIарен къахьегамен лагерь. Цига салоIача бераша 4 сахьата колхоза кхашкара балхаш дора, юхейисача хана тайп-тайпара спортивни яхьаш, экскурсеш, кхыдола пайдане гIулакхаш чакхдоахар. Берашта чуIе моттиги буа кхачен колхозо хулийтар.

Цу тайпара лагераш вIашагIйохкилга пайдане да боахамашта а, кагирхошта кхетам балара болх тоабара а. Дукха хала доацаш уж вIашагIйохка йиш я колхозе, хIара совхозе. ХIаьта а укх шера из гIулакх вIаштIехьдаланзар тха. Тхона чIоагIа ловра боахамий кулгалхоша тIалоагIача шера цу тайпара дешархой лагераш вIашагIйохкара йоакхо елга а, цу гIулакха МагIалбика горсовето гIо делга а.

М. ВЕДЗИЖЕВ,
Малгобекски гороно заведующи.

ЧАЬТАРИЙ ЮРТИЛГ

Алхасте магIахьа, Эса аьтта оагIорахьа, хозача моттиге улл чаьтарий юртилг. Гобаьккха боча бIараш, цIена лоаман фо, зизай хоза хьаж, оалхазарий декар... Укхазара ишта а дIаьхийн хозен Iалам кхы а хозагIа ду къонало — бераша, кIаьнкийн йиIигийн догIозача оазаша, цар эздийча гIулакхаша, иразерча вахаро.

Вай ювца юртилг Алхастерча юкъерча школера «Нийсархо» яха пионерски лагерь я. КхоалагIа шу да цо болх бу. Аьхки мукъача хана хIара шера укхаза салоIаш хул Алхастера бераш.

Алхха салеIа Iац укхаза дешархой. Цар кхоачашду чIоагIа пайдане а бехктокхаме а гIулакх — цар Iунал деш я 2260 гектар хьунаш. Къоначa Iалам лорадераша доккха новкъостал ду хьуна боахамашта. Дехьа а сехьа а хьалтеха гIалгIай а эрсий а меттала тIаьхехамаш да: «Хьу — вай Даьхен баьццара дошув ва! Лора а де, деба а де из!», «Пионераш, дешархой, лораде Iалам! Iалам дунен хозне я», кхыдараш. Цу юкъе да Мичурина дешаш а.

Алхастерча пионерий дика гIулакхаш районе меттел республике а довзаш да. Цунна тешал ду дIададахача шин шера хьуна Iунал дара йолча пионерий лагерашта юкъе республике хьалхара моттиг царга хилар.

— ВIаштта шин шера республике хьалхара моттиг лелаю тха лагеро, — раьза волаш дуац Алхастерча школа директора М. М. Ганижева. — Атта яьккхаяц из котало, дукхa пайдане гIулакхаш кхоачашдарца яьккхай. ДIададахача цхьан шера лагере аьхки салоIача хана тха дешархоша 2500 герга сага-ди болх баьб. Цхьара Iунал даьд 195 гектар хьунашта, 27 гектар боча бIарашта, кхозза гIулакх даьл 5.65 гектар боча бIарашта. 365 килограмм хьаьргазаш гулъяьй, 10 тонн хьуна сом гулбаьб, дукха дарбан баьцаш гулъяьй.

Из бахьан долаш ВЛКСМ обкомои Iалам лорадара Российски общества центральни Советои маьхера совгIаташ деннад тха лагера. ВЛКСМ ЦК-и Нохч - ГIалгIай обкомен Сийлен грамоташ а еннай. Цул совгIа «Са Даьхе — СССР» яхача телехьажаре дика дакъа лацарах телевиденеи радиои республикански комитета грамота а еннай лагера.

Дика болх барах мах боацаш комсомола обкомо путевкаш а енна Волгограде, Киеве, Москве баха хиннаб Алхастера пионераш. ХIаьта беррига балха кулгалдеш хиннача хьуна совета председатель 9-ча класса дешархо Гапархоев Мухарбики 8-ча класса дешархо бригадир Дербичев Махьмади «Артеке» хиннаб.

Укх шера а социалистически яхье хьалхле дIа ца хеца а лерхIаш ба тха пионераш. ХIара лагера дешархой попен боча бIарен питомникашка оасар деш, кхыдола гIулакхаш деш ба.

Из лагера вахара цхьа оагIув мара яц. Дийнахьа диъ сахьата болх бича вож юхе йиса ха салоIаш, сакъердаш, спортивни яхьаш чакхйоахаш, экскурсеш еш, кхы пайдане гIулакхаш кхоачашдеш дIайоа. Цох а хIара минут, хIара сахьат шийн хьалда лоархIам болаш да.

Делкъел тIехьагIа кхо сахьат даллалца хIама дуаш а салоIаш а хул. Цул тIехьагIа цхьан сахьата дарбана баьцаш гулъеш, хьу йовзаш, гербареш гулъеш хул. ТIаккха шин сахьата спортивни яхьаш чакхйоах. 18 сахьат даьлча денз 19 сахьати 30 минути яллалца художественни самодеятельносте дакъа лоацаш, телевизорга хьожаш, радиога ладувгIаш хул. ТIаккха пхьер дуъ.

Бераша шоаш Iотехад чаьтараш, столовена, склада ремонт яьй, лагерь улла моттиг тоаяьй. Цхьалхаьккхай, спортивни майдаш кийчъяьй, юкъ мел эшар даьд.

А. БАСИЕВ.

Редактора зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

8 август

I ПРОГРАММА

9.00 — Передачай программа. 9.05 — Босбола телевидени. Iуйрийнара гимнастика. 9.20 — Керданараш. 9.30 — Босбола телевидени. «Малх.фо. хий». 10.15—Уайлъд. «Дориана Грей сурт» яха телевизионни спектакль (1-гIа дакъа). 15.45 — Передачай программа. 15.50 — «Сага форди» яхача телевизионни фильмай Ерригсоюзни 6-гIа конкурс. Дрейфующий гIайре» яха документальни фильм. 16.25 — Шахматий школа. Лоравбалалурий класс. 16.55 — Босбола телевидени. «ДоттагIа» яха берашта йола художественни фильм. 18.00 — «Саг, общество, закон». 18.20 — Партийни деша низ. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода политинформатораш. 18.30—Биографи дIайоладелар» яха телевизионни очерк. 19.00 — Босбола телевидени. СССР-а оборона Министерства ше къаьстта дIахьоккхаш йола оркестр дIалокх. 19.35 — Босбола телевидени. «Лой Iа ВАМ» яхача документальни фильма премьера. 19.55 — Уайльд. «Дориана Грея сурт» яха телевизионни спектакла (2-гIа дакъа). 21.00 — «Ха» информационни программа 21.30 — Босбола телевидени. «Камаралос — новкъостий» яха телевизионни документальни фильм. 22.40 — Босбола телевидени. Симфонически эшарий концерт. 23.10 — Керданараш. Передачай программа.

II ПРОГРАММА

18.00 — Керданараш. 18.15 — Босбола телевидени. Пхьабуаргаш уж дашхари. 18.30 — ТкъеслагIча бIаьшера 60-чеи 70-чеи шерашкара Нохч-ГIалгIайчура классени къовсам (нохчий меттала). 18.45 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа (эрсий гIалгIайн меттала). 19.05 — Киножурнал. 19.15 — Берашта. Теникий республикански театра «Реданне аьх. айта посылка» яха спектакль (гIалгIай меттала). 20.05 — Фильм-концерт.

РАДИО

8 август

6.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.20 — Республикански газетий обзор. 8.25 — Василенко. «Советски малхбоале» яха сюита (эрсий меттала). 16.00 — «Кхона тIехьа» (нохчий меттала). 16.15 — Къамаьл ду радио общественни редакцес (нохчий меттала). 16.30 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (гIалгIай меттала). 16.50 — «Халкъа тIахьожам дIахьоп ба (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.40 — «Шоана, кхалнах» яха радиожурнал (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республикен Грозне гIолла хувцалуш морхаш а йолаш, делкъел тIехьагIа кIезиг - дукха догIилгаш а делхаш, малхбузехьара секунда 3—7 метр сиха мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике 23—28, Грозне 25—27 градус йовхал йолаш хила а тарлу. Кхоанен ломмехувцалуш морхаш а йолаш, цхьацаьолча моттигашка лоаццача хана догIа а делхаш, фегара температура бийсаша 12—17, денoшка—22—27 градус йовхал йолаш хила тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051 г. Грозный, Ленина улица 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен культуран отделан — 3-81-46; промышленноста отдела — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; кисмай отделен бухгалтерен — 2-60-71.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни и культуры— 3-81-46; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Газет арадувл шинара ден, шоаттен денашка.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84. Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84. Заказ № 7554.